PADHO JALNA

HOPE THROUGH EDUCATION...

JALNA EDUCATION FOUNDATION

मराठी वाचन पाठ नियोजन

शिक्षक हस्तपुस्तिका

जालना एज्युकेशन फाऊंडेशन

साप्ताहिक उपक्रम

वर्कबुकमधून शिकवणे

3

- आठवड्यातून 3 दिवस मराठी वर्कबुकवर आधारित उपक्रम करा.
- वाचन आणि समजून घेण्यावर अधिक भर द्या.
- ते अधिक परस्परसंवादी आणि मनोरंजक बनवा.

कथा वाचन

1

- मुलांना 1-2 पुस्तके मोठ्याने वाचा.
- शिक्षक मोठ्याने पुस्तक वाचू शकतात किंवा शिक्षक मुलांसोबत वाचू शकतात किंवा तुम्ही सर्वजण ऑडिओ किंवा व्हिडिओ पुस्तक ऐकू शकता.
- पुस्तके वाचन पुस्तकातून किंवा मोबाईल लायब्ररीतून किंवा ऑनलाइन वाचता येतात.
- पाठ योजना किंवा क्रियाकलाप असलेली पुस्तके निवडा.
- मुलांसोबत ॲक्टिव्हिटी करण्यासाठी धडा योजना आणि वर्कशीट वापरा.

मुक्त वाचन

1

- मुलांना गटांमध्ये विभाजित करा. समान वाचन क्षमता असलेल्या मुलांना एकाच गटात ठेवा.
- वाचन पुस्तक किंवा मोबाईल लायब्ररीतून वाचण्यासाठी प्रत्येक गटाला एक पुस्तक नियुक्त करा.
- २ ते ३ गटांना वर्गासमोर येण्यास सांगा. त्यांना वर्गात कथा सांगण्यास सांगा. ते पुस्तकातून वाचलेच पाहिजेत असे नाही.

बोर्ड गेम

1

- संकल्पना अधिक सोप्या आणि मजबूत करण्यासाठी आठवड्यातून एक दिवस बोर्ड गेम खेळा किंवा कोडी सोडवा. क्षमतेच्या पातळीनुसार विद्यार्थ्यांना 4-5 गटात विभागले जाऊ शकते. प्रत्येक गटाला स्तरावर आधारित गेम / कोडे सोडवायला द्या.

वाचन साधन (मूल्यमापन)

जालना एज्युकेशन फाउंडेशन

पढो जालना वाचन अभियान

वाचन मूल्यांकन

येथून सुरुवात करा

परिच्छेद

सहसा परिच्छेदाने सुरुवात करावी.

- दिलेला परिच्छेद मुलांना वाचण्यास सांगा.
- मुले कशी वाचतात ते लक्षपूर्वक ऐका.
- मुलांना ते जे वाचत आहेत, त्याकडे बोट दाखवण्यास सांगा.

जर मूल **परिच्छेद** स्तरावर असेल तर...

- ती शब्दांच्या स्ट्रिंगऐवजी वाक्ये वाचत असल्यासारखे वाचते.
- जरी ती हळूवारपणे वाचत असली तरीही ती परिच्छेद अस्खलितपणे आणि सहजतेने वाचते.
- शब्दांचा उच्चार योग्यरित्या करते आणि शब्दांत थांबत नाही.
- नियमानुसार तीन चुकांना परवानगी आहे.

जर मूल परिच्छेद स्तरावर असेल तर त्याला कथा वाचण्यास सांगा.

कथा

- मुलांना दिलेली कथा वाचण्यास सांगा.
- ते कशी वाचतात ते लक्षपूर्वक ऐका
- मुलांना ते जे वाचत आहे त्याकडे बोट दाखवण्यास सांगा.

जर मूल **"कथेच्या पातळीवर "** असेल तर...

- शब्दांच्या स्ट्रिंगऐवजी मूल कथा वाचते आहे जसे की ती वाक्य वाचत आहे.
- कथा अस्खलितपणे आणि सहजतेने वाचते.
- शब्दांचा योग्य उच्चार करते आणि शब्दांमध्ये थांबत नाही.
- नियमानुसार तीन चुकांना परवानगी आहे.

जर मूल कथा वाचत असेल तर मुलाला आकलनाचे प्रश्न एक एक करुन विचारा.

आकलन प्रश्न

- मुलाला आकलन प्रश्न मोठ्याने विचारा.
- मुलाने दिलेले उत्तर काळजीपूर्वक ऐका.

जर मूल दोन्ही प्रश्नांची उत्तरे देऊ शकत असेल. → **मुलाला आकलन पातळीवर चिन्हांकित करा.**

जर मूल दोन्ही प्रश्नांची बरोबर उत्तरे देऊ शकत नसेल. → **मुलाला कथा पातळीवर चिन्हांकित करा.**

जर मुल कथेच्या पातळीवर नसेल तर... → **मुलाला परिच्छेद पातळीवर चिन्हांकित करा.**

मुले परिच्छेद स्तरावर नसतील तर त्यांना शब्द वाचण्यास सांगा

शब्द

- मुलाला शब्दांच्या यादीतील कोणतेही पाच शब्द वाचण्यास सांगा.
- मुलाला स्वतः शब्द निवडू द्या.
- जर मुलाने निवडले नाही तर त्याला वाचण्यासाठी कोणतेही 5 शब्द एक-एक करून दाखवा.

जर मुलाने पाच पैकी किमान चार शब्द बरोबर वाचले तर ... → **मुलाला शब्द पातळीवर चिन्हांकित करा.**

मुले शब्द स्तरावर नसतील तर त्यांना अक्षरे वाचण्यास सांगा

अक्षरे

- मुलाला अक्षरांच्या यादीतील कोणतीही 5 अक्षरे वाचण्यास सांगा.
- मुलाला स्वतः अक्षर निवडू द्या.
- जर मुलाने निवडले नाही तर त्याला वाचण्यासाठी कोणतेही पाच अक्षर एक एक करून दाखवा.

जर मुलाने 5 अक्षरांपैकी किमान चार अक्षरे योग्यरीत्या ओळखली तर.. → **मुलाला अक्षर पातळीवर चिन्हांकित करा.**

मुल जर अक्षरस्तरावर नसेल तर... → **मुलाला नवशिक्या पातळीवर चिन्हांकित करा.**

चूक काय आहे आणि काय नाही?

1) स्थानिक उच्चार किंवा वापरामुळे मुलांच्या वाचनात फरक असू शकतो. ही चूक मानू नका.

2) जर मुलाने तोच शब्द एकापेक्षा जास्त वेळा चुकीचा वाचला तर ती फक्त एक चूक मानली जावी.

3) घाईत वाचन केल्यामुळे एखाद्या मुलाने छोटीशी चूक केली किंवा एखादा शब्द वगळला तर मुलाला पुन्हा वाचण्यास सांगा.

प्रथम फाउंडेशनच्या अध्यापनातून वाचन मुल्यांकनाचे रुपांतर

जालना एज्युकेशन फाउंडेशन

वाचन साधन

परिच्छेद

आज गावाहून मामा आला.
मला खाऊ व फुगे घेऊन आला.
ताईला बाहुली घेऊन आला.
आईला छान साडी आणली.

शब्द

खडू
टोपी पतंग
लाल
विमान केळे
चौदा
पाऊस सैल

अक्षर

ख ल
ड क
ग ढ
व भ
न ब

कथा

दाजी आजोबा आजारी असतात. ते खूप थकलेले दिसतात. हल्ली त्यांना नीट दिसत नाही. आजोबांचा नातू रमेश त्यांची खूप काळजी घेतो. त्यांना खूप खोकलाही झाला आहे. रमेश त्यांना वेळेवर औषध देतो. नीट दिसत नसल्यामुळे आजोबा घरात बसून असतात. रमेश त्यांच्या हाताला धरून घरातल्या घरात फिरवतो. घरात बसून आजोबा जुनी गाणी ऐकतात. त्यांना नवीन गाणीही ऐकायला आवडतात. आजोबांना बरे वाटल्यावर दोघे लांबवर फिरायला जाणार आहेत.

आकलन

प्र१) आजोबांच्या नातूचे नाव काय आहे?

प्र२) आजोबा बरे झाल्यावर ते दोघे कोठे जाणार आहेत?

मुलांचा पुस्तकांशी परिचय : वर्गात वापरण्याच्या विविध वाचनपद्धती

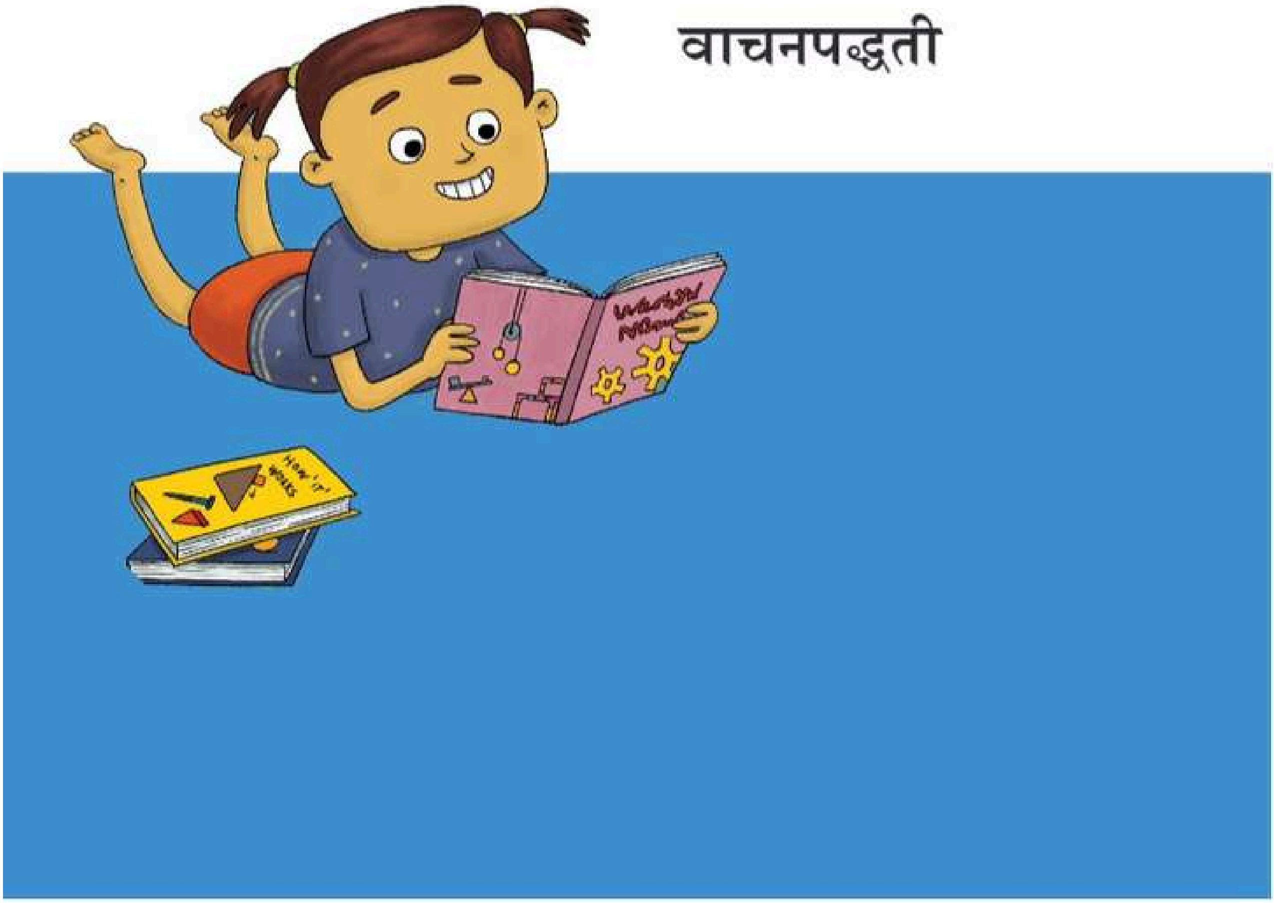

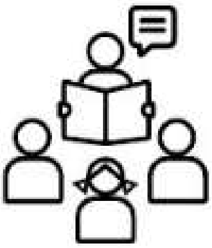

१. मोठ्याने वाचून दाखवणे - साहित्यविश्वाची ओळख मुलांना करून देण्यासाठी शिक्षक मुलांना पुस्तक वाचून दाखवू शकतात. मुलांची वाचनातली रुची, जगाविषयीचे ज्ञान, शब्दसंग्रह, आकलन आणि लेखन यावर मोठ्याने वाचून दाखवण्याचा महत्त्वपूर्ण परिणाम होतो, असे दिसून आले आहे. ज्या लहान मुलांना अजून स्वतः सुलभ रीतीने वाचन करता येत नाही ती मुले मोठ्यांच्या मदतीमुळे छापील पुस्तकांच्या विश्वापर्यंत पोचू शकतात; तर मोठी मुलेही या प्रकारच्या वाचनामुळे पुस्तकांचा आनंद घेऊ शकतात आणि त्याचा त्यांना लाभही होऊ शकतो. मोठ्याने वाचून दाखवण्यासाठी ज्या पुस्तकांची निवड केली जाते, ती उत्तम साहित्यगुण असलेली आणि चर्चा करण्याजोगी असणे आवश्यक आहे.

२. सामूहिक वाचन - शिक्षकही मुलांसोबत वाचू शकतात. यासाठी त्यांनी एकतर मोठ्या आकाराच्या पुस्तकांचा वापर करायला हवा किवा मग चार्ट पेपरवर पुस्तकाचा मजकूर लिहिणे किवा प्रोजेक्टरच्या मदतीने तो दाखवणे हे प्रयोग करायला हवेत. यामुळे मुले शिक्षकांच्या बरोबरीने वाचू शकतील. मुलांच्या लक्षात राहतील आणि शिक्षक सोबत वाचू शकतील, अशा सोप्या आणि वाक्यांची पुनरावृत्ती असलेल्या पुस्तकांची निवड सामूहिक वाचनासाठी करायला हवी. लिपी वाचायला ज्यांनी नुकतीच सुरुवात केली आहे, अशा लहान मुलांसाठी किंवा नवी भाषा शिकताना ध्वनिशी संबंधित गुण आत्मसात करणाऱ्यांसाठी ही पद्धत सर्वाधिक उपयुक्त आहे.

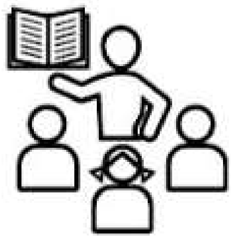

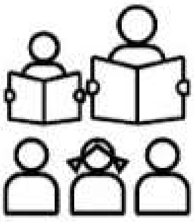

३. मार्गदर्शित वाचन - मुले वाचत असताना शिक्षक त्यांना सहयोग देऊ शकतात. सामान्यतः बहुसंख्य भारतीय शाळांमध्ये लिपी एकेका अक्षराने शिकवली जाते. मग ही अक्षरे शब्द, वाक्ये आणि शेवटी परिच्छेदाच्या स्वरुपात जोडायला शिकवली जातात. मात्र, गेल्या ३०-४० वर्षातल्या संशोधनातून हे स्पष्ट झाले आहे, की ध्वनि-वर्ण संबंध (फोनिक्स) शिकण्यासाठी मुलांना जशी एक सुव्यवस्थित पद्धत आवश्यक असते, तसाच संयुक्त/ जोडलेला मजकूर (वाक्ये आणि परिच्छेद) वाचण्याचा सराव होण्यासाठी संधी मिळण्याची गरज त्यांना अगदी सुरुवातीपासूनच असते. अर्थात हा जोडलेला मजकूर त्यांच्या वाचनपातळीवरचा- त्यांच्यासाठी फार सोपा किवा फार अवघडही नाही, असा हवा, असा मजकूर वाचण्यासाठी त्यांना एखाद्या प्रौढ व्यक्तीची मदतही गरजेची असते. यालाच मार्गदर्शित वाचन म्हणतात. भारतातली बहुसंख्य पाठ्यपुस्तके ती वाचणाऱ्या मुलांच्या पातळीवरची नसतात. म्हणूनच शिक्षकांना विविध पातळ्यांवरच्या मुलांच्या पुस्तकांचा संग्रह आणि मुले आणि पुस्तके यांची सांगड घालण्यासाठी एक चौकट उपलब्ध असणे गरजेचे असते.

४. मुक्त वाचन - स्वतंत्रपणे पुस्तकवाचन करण्यासाठी मुलांना संधी मिळणेही गरजेचे असते. कदाचित ती आपल्या मित्रमैत्रिणीसह किंवा एकेकटी पुस्तके चाळतील किंवा शिक्षकाने वर्गात अगोदर वाचून दाखवलेली पुस्तके घरी नेऊन परत एकदा ती चाळतील. मुक्त वाचन करण्याला ग्रंथालय किंवा वर्गातले उपक्रम या दोन्ही ठिकाणी प्रोत्साहन देता येऊ शकते.

वाचनपद्धती

मोठ्याने वाचून दाखवणे

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

काय ?

जेव्हा भाषा सातत्याने कानावर पडते, तेव्हा मुलं आणखी सहज भाषा शिकतात. जेव्हा शिक्षक आवाजातील चढउतार, हातवारे, त्याचबरोबर योग्य हावभाव या सगळ्यासोबत गोष्ट मोठ्याने वाचून दाखवतात, तेव्हा मुलं वाचनाची योग्य पद्धत शिकतात. मुलांची समज वाढावी याकरता गोष्ट वाचून दाखवण्याबरोबरच त्या त्या विषयावर चर्चाही घडवून आणावी

- चर्चेचे तीन स्तर - १. गोष्ट वाचण्याआधी २. गोष्ट वाचताना ३. गोष्ट वाचल्यानंतर
- चर्चेसाठी मुद्दे चित्रांच्या क्रमावरून कथानकाचा अंदाज लावणं, निष्कर्ष काढणं, प्रश्नोत्तरे, अर्थ लावणं.
- गोष्ट तोंडी सांगण्यापेक्षा ही वेगळी प्रक्रिया आहे. गोष्ट तोंडी सांगताना छापील मजकुराशी अर्थ जोडून घेण्याची प्रक्रिया सोबत घडत नाही.

का ?

अवघड वाटणाऱ्या विषयांबद्दल गोष्टींमधून शिकणं,

एकमेकांशी चर्चा करून, ऐकून समजून घेणं.

छापील मजकुराकडे लक्ष देणं, पुस्तकाचा वापर करणं, गोष्टींचं लिखित रूप, लिहिलेलं वाचणे या प्रक्रिया अर्थपूर्ण बनवणं,

वाचण्याचा आनंद, साहित्याशी मैत्री करणं, भाषेच्या बारकाव्यांकडे लक्ष देणं.

हावभावांमुळे वाचनाकडे आकर्षित होणं.

नवा शब्दसंग्रह, नवे संदर्भ, नवी माहिती आणि वाचण्याची नवी पद्धत शिकणं.

कसं ?

गोष्ट वाचण्याआधी

- मुलांसाठी अर्धवर्तुळाकार बैठक व्यवस्था करावी, जणकरून सगळ्या मुलांना शिक्षक आणि पुस्तक नीट दिसेल.
- चर्चेच्या दरम्यान मुलांनी दिलेल्या उत्तरांना चूक बरोबर अशी लेवलं लावण्याचं राळावं.
- मलांचं पर्वज्ञान आणि पुस्तकातले संदर्भ यांना जोडून चर्चा करावी.
- पुस्तकाच्या मुखपृष्ठावरच्या चित्रांवरून गोष्टीत काय असेल याचा अंदाज लावावा,
- गोष्टीच्या शीर्षकाखाली बोट फिरवून ते वाचून दाखवावं

गोष्ट वाचताना

- गोष्ट वाचत असताना मधे खूप वेळा थांबू नये.
- पुस्तक मुलांना दिसेल अशाप्रकार धरून आवाजातील चढउतार, हातवारे, त्याचबरोबर योग्य हावभाव यांसकट गोष्ट वाचावी
- उरलेली पानं उलटताना पुढे काय होईल असा अंदाज बांधायला सांगावं.

गोष्ट वाचल्यानंतर

- सर्वसाधारण प्रश्न, उदा. गोष्ट कशी वाटली? का?, सगळ्यात जास्त काय आवडलं?, काय आवडलं नाही असे प्रश्न विचारावे.
- विशिष्ट प्रश्न विचारावे, उदा. तुमच्याबरोबर असं कधी झालं आहे का? तुम्ही या जागी असता तर काय केलं असतं? जर शेवट असा झाला नसता, तर काय झालं असतं? त्याचे तिचं वागणं बरोबर होते का? तसे का? इत्यादी.

सविस्तर कृती

चित्र, मौखिक अभिव्यक्ती, किंवा नाटुकल यातून मुलाची समज जाणून घेणं, शब्दसंग्रह वाढवण्यासाठीचे खेळ, घरातल्या भाषेकडून अधिक औपचारिक अशा शाळेतल्या भाषेकडे यातून प्रवास व्हावा

कोणतं साहित्य ?

रंजक, वैविध्यपूर्ण मार्गानी, वाचनपातळीपेक्षा थोड्या वरच्या पातळीवरच्या गोष्टी, कविता, कथेतर साहित्य यात असावं.

- मुलांच्या परिसराशी साध्यर्म असणाऱ्या गोष्टी तसेच जगाविषयी नवनवी माहिती देणाऱ्या गोष्टी यांचं योग्य संतुलन यात सांभाळावं.
- भाषेतून भावनांचे बारकावे, पात्रांचं वर्णन, त्यांच्या मनातल्या द्विधा समोर आणाव्या.
- ओळखीच्या आणि अनोळखी शब्दांचे योग्य संतुलन साधावं.
- अर्थाची समज वाढावी याकरता समर्पक चित्रं दाखवावी.
- नैतिक संदेश देण्याचा किंवा शेवट सकारात्मकच असावा असा आग्रह धरणाऱ्या गोष्टींना हा पर्याय आहे.

कामाची पूर्वतयारी

शिक्षकांनी पुस्तकाची ओळख करून घ्यावी.

कठीण किंवा नव्या विषयांवर आधीच चर्चा करून विषय समजून घ्यावा.

कठीण किंवा नव्या विषयांवर आधीच चर्चा करून विषय समजून घ्यावा.

ठरावीक हेतू ठेवून गोष्ट निवडणे, उदा. घटनांचा क्रम समजून घेणे, निष्कर्ष काढून गुंतागुंत समजून घेणे, इत्यादी.

गोष्ट वाचण्याआधी मध्ये कोणत्या प्रकारची पार्श्वभूमी तयार करणे गरजेचे आहे हे ओळखावं.

पुस्तक हाताळून बघायला वेळ द्यावा

गोष्ट वाचण्याआधी, वाचनादरम्यान, आणि नंतर विचारायच्या प्रश्नांची यादी करावी.

कधी ?

- एक पुस्तक आठवड्यात दोन-तीन दिवस वाचता येईल.
- वीस ते तीस मिनिटांची एक तासिका असावी.

वाचनपद्धती

सामूहिक वाचन

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

काय ?

जेव्हा शिक्षक आणि विद्यार्थी एकत्र, मोठ्या आवाजात वाचतात तेव्हा त्याला सामूहिक वाचन म्हणतात. या प्रक्रियेत शिक्षक मुख्य वाचक असतात आणि पाठाचा गोष्टीचा मजकूर ओळखीचा असल्यानं विद्यार्थीसुद्धा वाचण्याच्या प्रक्रियेत सहभागी होतात.

- पहिल्यांदा वाचताना मुलं बिचकतात, अडखळतात. पुढच्या वेळेपासून मात्र ती शिक्षकांसोबत वाचू लागतात.
- जवळपास ३ ते ५ दिवस एक गोष्ट / पुस्तकावर कृती घ्यावी.
- जी मुलं सहज, स्वतःहून पुस्तके वाचत नाहीत किंवा वाचू शकत नाहीत त्यांच्यासाठी सामूहिक विशेष उपयोगी ठरते.
- जेव्हा मुलं सोपे, पुन्हा पुन्हा येणारे शब्द वाचत असतील, तेव्हा शिक्षकांनी हळू आवाजात वाचावं, जेणेकरून मुलं नीट वाचत आहेत की नाही हे कळेल.

का ?

शिक्षकांनी हावभावासकट, ओघवत्या शैलीत आदर्श वाचन सादर करावं.

स्मरणशक्तीचा वापर आणि पुनरावृत्ती यामुळे विद्यार्थ्यांना वाचनपातळीच्या पुढच्या टप्प्यात पोहोचण्यास मदत मिळते.

विशिष्ट अक्षर किंवा शब्द पुनः पुन्हा आल्यामुळे ते सहज शिकता येतात.

बोली आणि ग्रांथिक भाषा यांच्यातलं सारखेपण अनुभवता येतं.

डावीकडून उजवीकडे तसेच वरून खालपर्यंत वाचण्याची दिशा, पाने उलटताना छापील मजकुराची जागा आणि रचना यांच्याकडे लक्ष दिलं जातं.

कसं ?

गोष्ट वाचण्याआधी

- पुस्तकाच्या मुखपृष्ठावरून गोष्ट कशाबद्दल असेल याचा अंदाज बांधणं,
- गोष्टीच्या शीर्षकाखाली बोट फिरवून वाचणं,
- • बोट किंवा पट्टी फिरवून एका वाचण्यास सांगणं.

गोष्ट वाचताना

- सगळे विद्यार्थी वाचतीलच असे नाही, मात्र त्यांना कायम प्रोत्साहन देत राहावं.

- सर्वसाधारण वेगाने, हावभावांसहित वाचावे, ते सोपे वाटल्यास मुलं लगेच तुमच्याबरोबर वाचतील.
- सहवाचनाच्या पुढच्या तासांमध्ये मुलांना एकत्र वाचायला उद्युक्त करावं,
- सततच्या प्रोत्साहनामुळे जी मुलं वाचत नाहीत, तीही हळूहळू एकत्र वाचायचा प्रयत्न करतील.
- अवघड शब्द, घटनाक्रम समजून सांगावा, पुढे काय होईल हे ओळखण्यासाठी प्रोत्साहन द्यावं.

गोष्ट वाचल्यानंतर

- पहिला दिवस-सहन, ओघवत्या स्वरूपात वाचता यावे आणि व्यापक अर्थ समजून घेता यावा यासाठी चर्चा करावी.
- दुसरा दिवस - खोलात जाऊन अर्थ समजून घेण्यासाठी चर्चा (मुलांचे पूर्वज्ञान, अगोदरपासून ठाऊक असलेली माहिती, पात्रांचे संदर्भ जोडून घ्यावे) चर्चा करावी.
- तिसरा दिवस - शब्दसंग्रह तसेच लेखनाची शैली यावर चर्चा, काही कृती करणे (शेवट कसा दाखवला आहे, नवीन पात्रामुळे गोष्टीत झालेला किंवा
- होऊ शकेल असा बदल यांबद्दल ओळखण्यास सांगावं.)

उदा.- लिखाण करणं, अभिनय करणं, संवाद लिहिणं, पोस्टर बनवणं, गोष्टीचा शेवट बदलून लिहिणं यांसारख्या सविस्तर कृती द्याव्या

कोणतं साहित्य ?

- ज्या गोष्टींमध्ये पुनः पुन्हा येणारी बास्यं किंवा बाक्यरचना असतील अशा गोष्टी निवडाव्या,
- मोठ्या अक्षरांत छपाई असणारी, मोठ्या आकाराची पुस्तके वापरावीत किंवा सगळ्यांना सहज दिसेल अशाप्रकारे मोठ्या चार्ट पेपरवर गोष्ट लिहावी.
- स्पष्ट चित्रे आणि त्याच्याशी जुळणारा छापील मजकूर असावा (यामुळे शब्दाचा किंवा गोष्टीचा अर्थ लावणे सहज शक्य होईल.)
- एका पानावर १ ते ३ वाक्ये, कमी पानांचे पुस्तक गोष्ट निवडावी.
- मुलांच्या विश्वाशी जोडलेली, मुलांना रस वाटेल अशी गोष्ट किंवा कविता (जेणेकरून वाचण्याच्या प्रयत्नांकडे लक्ष देता येईल.) निवडावी.
- शिक्षक आणि मुलांनी एकत्र मिळून रचलेली गोष्ट / कवितासुद्धा यात घेता येईल.

कामाची पूर्वतयारी

- प्रत्येक दिवशी वाचण्याच्या प्रक्रियेचे वेगळे उद्दिष्ट निश्चित करावे, उदा. पहिल्या दिवशी ओघवत्या शैलीत वाचणे, गोष्टीचा अर्थ समजून घेणे, दुसऱ्या दिवशी अर्थ खोलात समजून घेणे, तिसऱ्या दिवशी शब्दसंग्रहावर काम करणे, इत्यादी.
- शिक्षकांनी स्वतः करता मोठ्या आवाजात वाचण्याचा सराव करायचा आहे. त्या दिवशीचं उद्दिष्ट निश्चित करून त्यानुसार तयारी करावी.

कधी ?

- आठवड्यातल्या कोणतेही २-३ दिवस ही कृती घेता येईल.
- १५ - २० मिनिटाच्या तासिकेमध्ये सामूहिक करणे शक्य होईल.

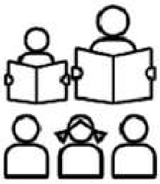

वाचनपद्धती

मार्गदर्शित वाचन

storyweaver फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

काय ?

जेव्हा शिक्षक मुलांच्या वाचनपातळीनुसार योग्य असणारी गोष्ट वाचण्यासाठी मदत करतात तेव्हा त्या प्रक्रियेला 'मार्गदर्शित वाचन' असं म्हणतात.

- मुलांच्या वाचनपातळीप्रमाणे मुलांना तीन-पाच (प्रत्येक गटात साधारण पाच विद्यार्थी याप्रमाणे) गट करावे.
- प्रत्येक गटात त्याच्या वाचनपातळीनुसार निवडलेलं पुस्तक असावं.
- गटातल्या प्रत्येकाकडे त्याच पुस्तकाची प्रत असावी.
- तासाच्या ठरलेल्या उद्देशानुसार किंवा वाचताना अडचण आली, तर शिक्षक मार्गदर्शन करतील.
- शिक्षकांपेक्षा विद्यार्थीच जास्त पुढाकार घेऊन वाचतील.
- यातून विद्यार्थी अधिकाधिक कुशल वाचक बनण्यास मदत होईल.

का ?

वाचनपातळीनुसार निवडलेली पुस्तकं वाचल्यामुळे वाचन ओघवतं होतं आणि वाचनात सहजता येते. वाचनात नेमकेपणा, गती, हावभाव, यांबाबतची समज यायला मदत होते.

वर्ण / अक्षरं यांची ओळख पक्की होते, तसेच वाक्य आणि परिच्छेद वाचण्याचा संतुलित अभ्यास होतो.

कौशल्यपूर्णरीत्या, वैविध्यपूर्ण पद्धतीनं वाचता येण्यासाठी आवश्यक सराव (चित्रांच्या मदतीनं गोष्टीत काय घडतं आहे याचा अंदाज बांधणं, एकेक वर्ण-अक्षर जुळवत अनोळखी शब्द वाचणं, अर्थ लावणं इत्यादी) करण्याकरता हे उपयुक्त आहे.

कसं ?

गोष्ट वाचण्याआधी

- मुलांना गोष्टीचे / पुस्तकाचे शीर्षक, मुखपृष्ठ आणि चित्रांची ओळख करून द्यावी,
- चित्र दाखवून गोष्टीबद्दल अंदाज बांधायला सांगावे.
- गोष्टीच्या हेतूला अनुसरून आवश्यक ते पूर्वज्ञान चर्चेच्या मदतीनं समोर आणावे.
- अनोळखी विषय किंवा शब्द यांचा अर्थ सुरूवातीला समजावून सांगावा.
- शिक्षकांनी एका दिवशी १-२ गट याप्रमाणं ठरवून मुलांचे वाचन बारकाईनं ऐकावं, आरंभिक पातळीवरच्या किंवा वाचनात मागे पडणाऱ्या मुलांना जास्त वेळ द्यावा.

गोष्ट वाचताना

- मुलांचा आत्मविश्वास वाढावा आणि त्यांचा पुरेसा सराव व्हावा यासाठी प्रत्येक विद्यार्थ्याला गोष्ट संपूर्ण वाचू द्यावी, गोष्ट आळीपाळीनं वाचायला सांगू नये.
- छोटी गोष्ट एकाच वेळेस आणि मोठी गोष्ट दोन-तीन दिवसात पूर्ण वाचून व्हावी.
- मुलांनी किमान दहा मिनिटं सलग वाचावे.
- जेव्हा शिक्षक गटात येतील तेव्हा शिक्षकांना ऐकू येईल अशा आवाजात मुलांनी गोष्ट वाचावी.
- शिक्षकांनी गटातल्या सगळ्यांचे वाचन एकदा ऐकावे.
- जर मूल कुठेही अडखळत आहे असं वाटलं, तर त्यावेळी त्याला वाचायला मदत करावी जर कुठलं अक्षर ओळखता येत नसेल तर ते सांगावं, नवीन मोठा शब्द तोडून वाचायला मदत करावी, इ. अधूनमधून, गरज वाटल्यास विद्यार्थ्यांचं वाचणं मधे थांबवून वाचण्याची योग्य रीत कशी असते हे दाखवावं.

गोष्ट वाचल्यानंतर

- गोष्टीला धरून चर्चा, मुलांचे आकलन तपासणे इत्यादी
- बहुतेक मुलांनी जी अडचण आली तिला धरून चर्चा करावी- उदा. एखादं अक्षर किंवा मात्रा न वाचता येण, ओघवतं आहे त्याचा विचार करून सतत सराव होईल अशी संधी उपलब्ध करून दिली जावी.
- गोष्टीच्या हेतूला अनुसरून नंतरच्या कृती, उदा. - शब्दसंग्रह वाढवण्यासाठी चित्रं दाखवणं, शक्य असल्यास घरच्या भाषेचा वापर करणं, पुस्तकातला शब्दाचा अर्थ उकलून सांगणं.
- सविस्तर कृतीसुद्धा करून घेणे, उदा. लिखाण करणं, अभिनय करणं, सगळ्यांनी मिळून गोष्टीचा नवीन / वेगळा शेवट लिहिणं इत्यादी.

कोणतं साहित्य ?

- वेगवेगळ्या वाचनपातळीनुसार पुस्तकांचा संग्रह. विद्यार्थी संख्येनुसार प्रती
- पातळ्यांनुसार पुस्तकांचा अर्थ-मुलांना ज्या पुस्तकातले ९०१० च्या आसपास शब्द वाचता येतात किंवा अर्थ समजतो अशी पुस्तकं. (पुस्तकांचे पातळीनुसार वर्गीकरण खाली दिलेला क्यूआर कोड स्कॅन केल्यास पाहता येईल.)
- तासाच्या संदर्भात कृती करण्यासाठी लागणारे सर्व साहित्य (शब्दपत्ते, चित्र-शब्दपत्ते, खडू-फळा, चार्ट पेपर, पाटी-पेन्सिल)
- सहज वाचता येतील आणि अर्थ नीट समजून घेता येईल अशाप्रकारे पुस्तकांची निवड करावी.

कामाची पूर्वतयारी

प्रत्येक गटाच्या पातळीनुसार एक पुस्तक (प्रत्येकासाठी एक प्रत शक्य न झाल्यास दोन विद्यार्थ्यांसाठी एक प्रत याप्रमाणे) द्यावे.
पातळी ठरवण्यासाठी मूल्यमापनाचे काही मापदंड ठरवावेत, उदा. 'असर' प्रश्नावली. आपण शिकवलेली अक्षरे, विरामचिन्हं, शब्द, वाक्य वाचून घ्यावे. मुलांच्या कौशल्यांचा विचार करून वाचनपातळी निवडावी. (निवड करण्यासाठी आणि मूल्यमापनाचे मापदंड ठरवण्यासाठी 'मार्गदर्शित वाचनाची पातळीनुसार मांडणी' ही पुस्तिका पाहावे / पाहावी.)

शिक्षक एका गटात काम करत असताना, इतर गटातल्या विद्यार्थ्यांनी स्वतंत्र वाचन करण्याची सवय लावावी. इतर कामे करणे- चित्र काढणे, स्वतंत्र वाचन इत्यादी करून घ्यावे,

सतत बारकाईने निरीक्षण केल्यामुळे वाचनपातळी ठरवणे सहज शक्य होते. ठरावीक काळाने नियमितपणे केलेल्या मूल्यमापनातून मुलांची विविध पातळ्यात विभागणी करणं शक्य - मुलांची वाचनपातळी बदलत असते हे ध्यानात ठेवून त्याप्रमाणे नियोजन करणं शक्य होईल,

कधी ?

- दररोज, वीस ते पंचवीस मिनिटे द्यावी.
- प्रत्येक गटाला आठवड्यातून दोनदा मार्गदर्शित वाचनाचे तास असावे.

वाचनपद्धती

स्वतंत्र वाचन

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

काय ?

मुलांसाठी उपलब्ध असणाऱ्या मनोरंजक आणि रोचक पुस्तकांच्या संग्रहातून मुलांनी स्वतः पुस्तक निवडून वाचण्याच्या प्रक्रियेला 'स्वतंत्र वाचन' असं म्हणतात.

- पाठ्यपुस्तकाव्यतिरिक्त आपल्या आवडीनुसार पुस्तक निवडून वाचण्याची संधी यात मिळते.
- यात वाचण्याच्या प्रक्रियेतला आनंद मिळतो व पुस्तकांशी जोडले जाण्याची प्रक्रिया घडते.
- छोट्या मुलांनी शब्द ओळखावेत किंवा पुस्तक पूर्ण वाचावं अशी अपेक्षा नसते, ती पुस्तके हाताळतील, उलटसुलट पाने उलटून पाहतील, चित्र पाहतील, गोष्ट काय असेल याचा अंदाज बांधतील.
- शिक्षकांनी कमीत कमी सूचना द्याव्या, मुलांनी स्वतः सक्रियपणे पुस्तके हाताळावीत

का ?

विचारपूर्वक आणि चर्चा करून नवे निष्कर्ष काढणं,

वाचनाची गोडी लागणं, वाढणे, सवय लागणे आणि वाचनसंस्कृती रूजवणं,

समजून घेत छापील मजकूर वाचण्याची अर्थपूर्ण प्रक्रिया घडणं.

छोट्या मुलांना छापील मजकुराची ओळख करून देणं आणि प्रारंभिक साक्षरतेला बळ मिळवून देणं.

विविध (नवे संदर्भ, नवी माहिती आणि वेगवेगळ्या वाचनपद्धती वापरून) पुस्तकांशी ओळख होणं,

कसं ?

पुस्तके निवडण्याची प्रक्रिया

- मुलांनी काढलेल्या चित्रांनी ग्रंथालये आणि बाचनकोपरे सजवावे.
- कौशल्यपातळीच्या फार बरची पुस्तके निवडल्यानं मुले हताश, अनुत्याही होतील, त्यांच्या वाचनपातळीनुसार पुस्तकं निवडण्याची प्रक्रिया अशी आहे कुठलाही शब्द वाचता न आल्यास एकेक बोट मोजावं, एकाच पानावर ५ किंवा जास्त शब्द अवघड वाटत असतील, तर ते पुस्तक निवडू नये.
- शिक्षक मुलांना पुस्तक निवडण्यासाठी मदत करू शकतील.

वाचनप्रक्रिया

- जोडीने वाचणं-कधी मित्रमैत्रीण, कधी शिक्षकांनी केलेली जोडी अशाप्रकारे वाचन करावं, चर्चेतून पुस्तक वाचायला एकमेकांना मदत करणे अपेक्षित आहे.
- याच वेळेस शिक्षकांनी स्वतः सुद्धा पुस्तक वाचावे. त्याचबरोबर मुलांची निवड टिपून ठेवावं,
- मुलांबरोबर चर्चा करावी, त्यांच्या प्रश्नांची उत्तरे द्यावी किंवा त्यांच्या वाचनासंबंधीच्या समस्या सोडवाव्या.

वर्गाबाहेर करायत्त्या कृती

- मुलांनी ठरलेल्या दिवशी पुस्तके घरी न्यावी. त्यासाठीच्या नोंदवहीमधे स्वाक्षरी कराबी,
- एकमेकांना पुस्तके सुचवणं, त्याबद्दल चर्चा करण, पुस्तकांची अदलाबदल करून वाचणं यात असावं,

कोणतं साहित्य ?

- विविध वाचनपातळ्या, कथानके, वाचनपद्धती यांचा विचार करून निवडलेला पुस्तकांचा संग्रह
- मुलांच्या वाचनकौशल्याचा विचार करून निवडलेली पुस्तके.

कामाची पूर्वतयारी

स्वतंत्र वाचनासंदर्भात काही मुद्दे

- वर्गात शक्य झाल्यास वाचनकोपरा असावा - तिथं दोरीवर पुस्तके टांगून ठेवता येतील.
- किंवा भिंतीवर मोठे कप्पे असलेली कापडी मांडणी असावी.
- एखाद्या कपाटातही वेगवेगळ्या कप्प्यात पातळीनुसार पुस्तके ठेवावी.
- वेळ असेल तेव्हा शिक्षकांनी पुस्तके जमिनीवर किंवा सतरंजीवर पसरून ठेवावी.
- मुलांनी भरभरून सहभाग घ्यावा याकरता ग्रंथालयाचे नियम साधे-सोपे असावेत.
- मुलांनी काढलेल्या चित्रांनी ग्रंथालयं आणि वाचनकोपरे सजवावेत.
- मुलांनी पूर्ण वाचलेल्या पुस्तकांची यादी बनवून लावावी. (वाचनाबाबतीतल्या प्रगतीचे हे निर्देशक आहे)

कधी ?

- दररोज, वीस ते पंचवीस मिनिटे द्यावी.
- प्रत्येक गटाला आठवड्यातून दोनदा मार्गदर्शित वाचनाचे तास असावे.

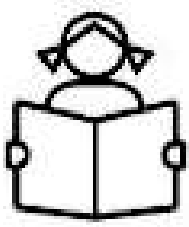

मुक्त वाचन

- जेव्हा मुलं स्वतंत्रपणे पुस्तकं निवडून ती वाचू लागतात, तेव्हा त्याला 'मुक्त वाचन' असं म्हटलं जातं.
- मुलं कदाचित शब्द वाचू शकणार नाहीत, मात्र पुस्तक उलटसुलट करून पाहणं, चित्रं पाहणं, छापील मजकुराचा अनुभव घेणं या सगळ्या गोष्टींची संधी त्यांना मिळाली पाहिजे.
- अनेकदा मुलं स्वतःच्या मोकळ्या वेळात शिक्षकांच्या वाचनाचे अनुकरण करून वाचण्याचा अभिनयही करतात. असं करत असतानासुद्धा ती छापील मजकूर कसा वाचायचा याची समज तयार करत असतात. उदा. पुस्तक कसं धरावं, कुठून वाचायला सुरुवात करावी, पान वाचून झालं की ते उलटावं, चित्र आणि छापील मजकूर मिळून गोष्ट तयार होते, इत्यादी बाबी त्यांना समजत जातात.
- अशावेळी शिक्षकांनी फार हस्तक्षेप करू नये. मुलांनी त्यांच्या वाचनपातळीपेक्षा बऱ्याच वरच्या पातळीवरचे पुस्तक निवडले, तरी त्यांना ते निवडू द्या.
- मूल कोणत्या प्रकारचे पुस्तक पुन:पुन्हा निवडते आहे याची नोंद ठेवता येईल.
- वाचनाचा हा वेळ आणखी रंजक बनवण्यासाठी कधीकधी काही कृती किंवा खेळही घेता येतील. अशा खेळांची उदाहरणे मुक्त वाचनाबाबतच्या सविस्तर चर्चेत दिली आहेत

मुक्त वाचनासाठी विविध पद्धतींची, शैलींची, पातळ्यांची, आणि विषयांची पुस्तकं वापरता येतात

मराठी पाठ नियोजन

क्रमांक	शिकण्याचे उद्दिष्ट	
1	चिकू हि	स्तर 1
2	माझे कुटुंब	स्तर 1
3	रंगच रंग	स्तर 1
4	एक अनोख घरटं	स्तर 2
5	आजीचं अजब यंत्र	स्तर 3
6	बेडकाची युक्ती	स्तर 2
7	वैतागलेल चाक	स्तर 1
8	चालणारा डोंगर	स्तर 2
9	वार्षिक केशकर्तन दिन	स्तर 2
10	इंद्रधनुषी सांबार	स्तर 2
11	चकट फू कुल्फी	स्तर 2
12	भभो म्हैस	स्तर 3
13	आजीचा चष्मा	स्तर 2
14	मला खूप गोष्टी बनवता येतात !	स्तर 1
15	लाल रेनकोट	स्तर 3
16	आनंद	स्तर 1
17	चला पाय मोजूया	स्तर 1
18	आई ताजे ताजे तूप येते कुठून ?	स्तर 1
19	कोण कसे बोलते	स्तर
20	गेली चपाती, आली चपाती	स्तर 1
21	माझ्या पलंगाखाली	स्तर 2
22	चिंटू	स्तर 1
23	गोड आणि अंबट	स्तर 1
24	आक्... छी	स्तर 2
25	झोपाळू भीमा	स्तर 1
26	मला काय वाटतं	स्तर 1
27	उद्या भेटू	स्तर 1
28	खोडकर कुत्रा	स्तर 1

मार्गदर्शित वाचन

पाठ टाचण

वाचनपातळी २

storyweaver

फाउंडेशनल लिटरेसी प्रोग्राम

वाचानपुस्तिका कहाणी क्र. 4

...आणि चिकूही!

प्रकाशन : प्रथम बुक्स | लेखन अनुप लाल | चित्रांकन: इशा मंगलमूर्ती | अनुवादः आश्लेषा महाजन

पाठाचं वैशिष्ट्य

• मुलांच्या रोजच्या आयुष्यातल्या स्वतःच्या कामांचं मजेशीर पद्धतीने वर्णन

• निसर्गाच्या चक्राशी दिनक्रम जोडण्याची संधी

तासाचा हेतू

मुलांची विविध प्रकारच्या पुस्तकांची / साहित्यप्रकारांची समज वाढवण्यासाठी मदत करणे उदा. कथा, कविता, कथेतर

कालावधी

२ दिवस, एकूण २० ते ३० मिनिटं

अध्ययन साहित्य

प्रत्येक गट आणि त्यातल्या विद्यार्थीसंख्येनुसार पुस्तकाच्या प्रती.

पूर्वतयारी

चांगल्या-वाईट सवयींच्या जुनाट, रटाळ संकल्पनांपासून दूर असणं.

सविस्तर कृती पोस्टर बनवणे :

मुलांना उद्देशून म्हणावं आपण प्रत्येक गटाचे - एक पोस्टर बनवूया. तुम्ही सगळे दिवसभरात काय-काय करता हे त्यात लिहू या.

तासाची रचना :

१. गोष्ट वाचण्याआधी

सर्वसाधारण प्रश्न

• मुलांना विचारावं - पुस्तकाच्या मुखपृष्ठावरच्या चित्रात काय काय दिसतं आहे?

• गोष्टीचं शीर्षक बोट फिरवून वाचून दाखवावं.
मुखपृष्ठ दाखवून विचारावं - 'ही गोष्ट कशाबद्दल असेल सांगू शकाल का?'

• ही गोष्ट शिक्षेबद्दल असेल असं मुलांना वाटू शकतं. 'ती अजून कशाबद्दल असेल,' असा प्रश्न विचारून चर्चा पुढे न्यावी.

• मग शीर्षक पुन्हा वाचून दाखवावं आणि म्हणावं– 'चला, पुस्तकात बघू या गोष्ट कशाबद्दल आहे ते.'
मुलांना गटात बसवावं. मुलांना स्वतःच गोष्ट वाचू द्यावी. सगळी मुलं गोष्ट मोठ्यानं वाचतील. शिक्षक जेव्हा मुलांच्या गटामध्ये येतील, तेव्हा शिक्षकांना ऐकू येईल अशाप्रकारे मुलांनी गोष्ट वाचून दाखवायची आहे.

२. गोष्ट वाचल्यानंतर सर्वसाधारण

प्रश्न • मुलांना विचारावं - कशी वाटली गोष्ट? का?
गोष्टीतलं काय आवडलं? काय आवडलं नाही?

गोष्टीसंबंधी प्रश्न

• मुलांना विचारावं अशी गोष्ट आपण आधी वाचली आहे का? - जंगल, प्राणी किंवा अजून कशाची?

• रोजची ही सगळी कामं फक्त चिकूच करू शकतो का? की आपण सगळेसुद्धा ही कामं करतो?

• मुलांना उद्देशून म्हणावं म्हणजे जे गोष्टीत दिलं आहे, ती काही - रचून सांगितलेली गोष्ट नाहीच मुळी! जे प्रत्यक्षात घडतं तेच तर लिहिलंय, हो ना?

• कथेतर प्रकारच्या पुस्तकांविषयी चर्चा करावी सगळ्या पुस्तकांत कथा / गोष्ट नसते. काही पुस्तकांमध्ये नेहमीच्या आयुष्यात खऱ्या घडणाऱ्या गोष्टीही असतात, हे मुलांच्या लक्षात आणून द्यावं.

चर्चा प्रश्न L3

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

वाचानपुस्तिका कहाणी क्र. 6

माझे कुटुंब

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन अरशी नाझ, कुलदीप संधु, सुशीला
चित्रांकन : राजीव वर्मा बंजारा अनुवाद प्रथम मुंबई टीम

तासाचा हेतू

- मुलं त्यांच्या घरच्यांविषयी, नात्यांविषयी मनमोकळेपणाने व्यक्त होऊ शकतील अशी सहजता निर्माण करणे.
- स्वतःची ओळख आपले कुटुंब, नातेवाईक यांच्या संदर्भाने सांगता येणे, नात्यांची नावं स्वतःशी जोडून घेता येणे

पाठाचं वैशिष्ट्य

रंजक चित्रांकनाच्या साहाय्यानं नातेसंबंधांबद्दल सोप्या पद्धतीनं सांगितलेली गोष्ट

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - तुमचं कुटुंबसुद्धा या गोष्टीतल्या कुटुंबासारखं आहे का? तुमच्या घरात कोण-कोण आहे? (शिक्षकांनी दोघा-तिघांना विचारावं.)
- चित्रांकडे पाहून हे कुटुंब आनंदात आहे असं वाटतंय का?
- 'हो' असं वाटत असेल, तर कशावरून? 'नाही' असं वाटत असेल, तर कशावरून?

सविस्तर कृती

तुमच्या कुटुंबाचं चित्र काढा. एकापेक्षा जास्त चित्रं काढली तरी चालतील. (शिक्षकांनी मुलांच्या चित्रांवर योग्य शीर्षक लिहावे. प्रत्येकाचं 'माझे कुटुंब' असं छोटं पुस्तक बनेल.)

3

चर्चा प्रश्न L3

वाचानपुस्तिका कहाणी क्र. ९

रंगच रंग

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन : बुलबुल शर्मा
चित्रांकन : बुलबुल शर्मा | अनुवाद : मुकुंद टाकसाळे

तासाचा हेतू
रंग आणि अवयव यांची तोंडओळख करून देणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
विविध रंगांसाठी वापरले जाणारे शब्द, मजेशीर चित्रांकन

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - पान ४ आणि ५वर असलेल्या माशाचा आणि बेडकाचा रंग कोणता आहे?
- पान ६ आणि ७ वरचे रंग तुमच्या आजूबाजूला कुठे दिसताहेत का?
- मुलांना सांगावं - सगळे रंग एकदा पाहू या आणि त्यांची एक यादी करू या. पुन्हा यादी बघून रंग आठवतात का, ओळखता येतात का पाहू या.

सविस्तर कृती खेळ :
रंग अवयव मुलांना सांगावं -
मी एक रंग आणि एक अवयव अशी जोडी सांगणार आहे. आपल्याला जिथे तो रंग दिसेल तिथे त्या अवयवाने स्पर्श करायचा आहे. (लाल नाक, काळा पाय, हिरवा डोकं, पिवळा हाताचा अंगठा, केशरी कोपर, जांभळा - घोटा, निळा - हाताचं बोट)

वाचून दाखवणे

पाठ टाचण

वाचनपातळी ४

storyweaver फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

वाचानपुस्तिका कहाणी क्र. 11

एक अनोखं घरटं !

मूळ प्रकाशन : रूम टू रीड | लेखन कविता सिंग |
चित्रांकन: पार्थो सेनगुप्ता | अनुवाद : सुश्रुत कुलकर्णी
संस्कारित आवृत्ती : प्रथम बुक्स

पाठाचं वैशिष्ट्य
गोष्टीतली रंजक पात्र आणि घटना यांच्या माध्यमातून समस्यांवर उपाय कसे शोधायचे हे समजावून सांगता येऊ शकतं.

तासाचा हेतू
गोष्टीच्या मध्यात समस्या, शेवटाआधी समस्येवरचा उपाय शोधण्याचे प्रयत्न आणि शेवटी शोधलेला उपाय गोष्टीच्या अशा रचनेकडे मुलांचे लक्ष वेधून घेणे.

तासाचा हेतू
गोष्टीच्या मध्यात समस्या, शेवटाआधी समस्येवरचा उपाय शोधण्याचे प्रयत्न आणि शेवटी शोधलेला उपाय गोष्टीच्या अशा रचनेकडे मुलांचे लक्ष वेधून घेणे.

अध्ययन साहित्य
पुस्तक, फळा, खडू, पेन्सिल, कागद

पूर्वतयारी
- प्रत्येक गटाला योग्य उदाहरण देऊन त्यांना मदत करण्यासाठी तयारी करावी.
- फळ्यावर सुरुवात - मध्य- शेवट' म्हणजे काय, हे समजावून सांगण्यासाठी तयारी करावी.

तासाची रचना :
१. गोष्ट वाचण्याआधी
सर्वसाधारण प्रश्न

• मुलांना विचारावं - मुखपृष्ठावरचं चित्र बघून ही गोष्ट कशाबद्दल असेल असं वाटत?
पानं उलटताना चित्रांकडे लक्ष वेधून घ्यावं आणि गोष्टीत काय चाललं आहे, याचा त्यांना अंदाज लावता येतो आहे का बघावं.

पाठासंबंधी प्रश्न
• मुलांना विचारावं - तुम्ही खूप कष्टानं काही तरी बनवलं आणि मग ते तुटलं, मोडलं किंवा बिघडलं असं कधी झालं आहे का?
तेव्हा तुम्हाला कसं वाटलं? मग तुम्ही शेवटी काय केलंत?

२. गोष्ट वाचल्यानंतर
- गोष्टीतली चित्रं दाखवत मुलांबरोबर चर्चा करावी.
- पान ६ - पक्षिणीचं घरटं का हललं असेल?
- पान १२ - घरटं बांधण्यासाठी पक्षिणीनं काय काय वापरलं?
- पान १९ – तिनं आता काय केलं असेल?

३. गोष्ट वाचल्यानंतर
सर्वसाधारण प्रश्न
मुलांना विचारावं - कशी वाटली गोष्ट?
पक्षिणीनं किती वेळा घरटी बांधायचा प्रयत्न केला?
गोष्टीसंबंधी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - दुसऱ्यांदा घरटं बांधल्यावर काय होईल, असं तुम्हाला वाटलं?
- जर पहिल्या वेळेस घरटं मोडल्यावर पक्षिणीनं पुन्हा प्रयत्नच केला नसता, हार मानली असती तर ही गोष्ट तयार झाली असती का?
- जर आधीच फुगे मिळाले असते आणि घरटं बनवलं असतं तर पुन्हा दुसऱ्यांदा घरटं बनवलं असतं का?
- गोष्ट पुढे का जाणार नाही? नंतर गोष्ट कशामुळे पुढे गेली?

चर्चा प्रश्न L6

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

वाचानपुस्तिका कहाणी क्र. 20

आजीची अजब यंत्र

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन : राजीव आइप चित्रांकन : राजीव आइप |
अनुवाद: रुची शेवडे

तासाचा हेतू
रोजच्या कामात कल्पकता दाखवल्यामुळे निर्माण होणारी सोय आणि सहजता समजून घेणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
रोजच्या आयुष्यात वापरल्या जाणाऱ्या यंत्रांकडे लक्ष वेधून घेणे, मुलंसुद्धा कामात सहभागी होऊ शकण्याचे चित्रण

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - मुखपृष्ठावर दिसणाऱ्या चित्रात पाणी कुठं कुठं जातं आहे? का?
- बर्फी बनवण्यासाठी काय काय वापरलं? यातलं तुम्ही कोणतं यंत्र बघितलं आहे?
- प्रत्येक यंत्र कसं काम करत असेल यावर थोडं बोलूयात.
- तुमच्या घरात यंत्र वापरून एखादी गोष्ट करायची कोणती पद्धत आहे? (मुलांच्या घरच्या भाषेतल्या वस्तू / नावं सांगू द्यावी.)

सविस्तर कृती
मुलांना म्हणावं, जर तुम्हाला आपल्या आजीला मदत करायची असेल, तर तुम्ही कशासाठीचं यंत्र बनवाल?

END OF BOOKS LESSON PLAN

END OF BOOKS LESSON PLAN

चर्चा प्रश्न L2

का बरं का?

प्रकाशन : प्रथम बुक्स | लेखन रिचा भास्कर | चित्रं शैलजा जैन चौगुले |
अनुवाद : संध्या टाकसाळे

तासाचा हेतू
ज्या कामांमध्ये मजेबरोबर कष्टही आहेत अशा कामांकडे लक्ष वेधणं

पाठाचं वैशिष्ट्य
आकर्षक चित्रं आणि छोटी वाक्यं वापरून लिहिलेला, उत्कंठा वाढवणारा मजकर

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- पान ५ दाखवून मुलांना विचारावं गाल गरम झालेत, त्या आधी नाक गळतंय इथं काय झालं असेल असं वाटतंय?
- पान ७ दाखवून मुलांना विचारावं ओठांचा चंबू' असं ऐकल्यावर काय वाटलं?
- मुलांना विचारावं - कुणाकुणाला फुगे फुगवायला आवडतात? तुम्ही फुगे फुगवत असताना काय काय होतं, आठवा पाहू.

सविस्तर कृती
मुलांना विचारावं - तुम्हाला जी कामं करायला आवडतात, पण करताना जरा त्रास वाटतो अशी कामं सांगा पाहू. त्यातल्या एखाद्या कामाचं चित्र काढून दाखवा. तुम्हाला जो त्रास होतो, त्याची चित्रं आणि वाक्यं मिळून आपण एखादं छोटं पुस्तक तयार करू या.

वाचून दाखवणे

पाठ टाचण

वाचनपातळी २

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

इकरुचा शाळेतला पहिला दिवस

प्रकाशन : प्रथम बुक्स | लेखन सुनैना कोहेलो | चित्रांकन: सुनैना कोहेलो अनुवाद : सुश्रुत कुलकर्णी

पाठाचं वैशिष्ट्य
मुलांच्या भावविश्वाशी संबंधित चित्रकथा, मुलांबरोबर एकत्रित संवाद लिहिण्याची प्रक्रिया

तासाचा हेतू
ऐकलेली गोष्ट स्वतःच्या शब्दांत लिहिण्यासाठी संवाद लिहिण्याच्या प्रक्रियेत मुलांना सामावून घेणे

अध्ययन साहित्य
पुस्तक, फळा, खडू

पूर्वतयारी

- सगळी चित्रं आधीपासूनच व्यवस्थित पाहून ठेवावी. शाळेच्या पहिल्या दिवशी घडणाऱ्या एका घटनेचा विचार करून ठेवावा. उदाहरण देण्यासाठी त्याचा उपयोग होईल.
- मुलांना चित्रं पहिल्यांदा दाखवताना सविस्तर चर्चा करावी

सविस्तर कृती

- एकत्र मिळून गोष्ट लिहिणे
- मुलांना म्हणावं - ही गोष्ट तुमचीही असू शकते. कारण आपल्या सगळ्यांच्याच शाळेच्या पहिल्या दिवशीच्या काही आठवणी असतातच.
- मी सुरुवात करतो/ते, मग तुम्ही एकेकजण पुढं काय लिहायचं ते सांगा. (मुलांना या विषयावर गोष्ट पुढे वाढवणं अवघड वाटत असेल, तर चालू प्रसंगाबद्दल किंवा जे विषय जवळचे वाटतात असा विषय निवडून संवाद लिहावे.)

तासाची रचना :
१. गोष्ट वाचण्याआधी
सर्वसाधारण प्रश्न

- ही गोष्ट कशाबद्दल असेल असं तुम्हाला वाटतंय?
- यातली चित्रं कशाबद्दलची आहेत?

पाठासंबंधी प्रश्न

- आपला शाळेचा पहिला दिवस आठवतो तुम्हाला का? त्या दिवशीची कोणती गोष्ट आजपर्यंत लक्षात आहे का? काय आठवतं?

२. गोष्ट वाचल्यानंतर

- पान २ - यातला इकरु कोण आहे? हे कसं कळलं?
- पान ३ – त्याला कसं वाटतं आहे? - आनंदी की दुःखी? -
- पान ४ - आता इकरुला कसं वाटतं आहे? त्याला काय वाटत असेल?
- पान ५ - इथे काय काय घडतंय? तो काय काय बोलतो आहे?
- पान ६ - त्याच्या टीचर / वर्गातल्या ताई काय करून घेताहेत? नीट लक्ष देऊन बघा पाहू. शिवाय हा एक मुलगा 'बस' का म्हणतोय?
- पान ८ - इथं इकरुला कसं वाटतंय?
- पान १२ - आता इकरुला कसं वाटतंय?

३. गोष्ट वाचल्यानंतर
सर्वसाधारण प्रश्न

- तुम्हाला कशी वाटली गोष्ट? नीटपणे कळली का?
- तिच्यातला काही भाग कळला नाही का?

गोष्टीसंबंधी प्रश्न

- पान ९ - तुमच्याबरोबर शाळेत असं कधी घडलंय का? मग त्या वेळी तुम्ही काय केलं?
- या गोष्टीत इकरुसोबत खूप गोष्टी घडल्या त्यात काही वेगळं/नवीन घडलं का?
- अनेक चित्रांमध्ये कुणाकुणाच्या डोक्यावर कशाकशाची छोटी चित्रं दिसताहेत (पान ४, ५, ८, ९)? त्यांचा काय अर्थ आहे?

चर्चा प्रश्न L2

मला काय वाटतं

मूळ प्रकाशन : ब्लूम लायब्ररी | लेखन : क्रेग आल्ड्रेड
चित्रांकन : क्रेग आल्ड्रेड अनुवाद : सुश्रुत कुलकर्णी |
संस्कारित आवृत्ती : प्रथम बुक्स

तासाचा हेतू
भावना व्यक्त करण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या शब्दांचा मुलांना परिचय करून देणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
चित्रं व छोटी वाक्ये यांतून विविध भावना व्यक्त करणाऱ्या शब्दांचा परिचय

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - यातल्या कोणत्या गोष्टी ओळखीच्या वाटल्या? कोणते शब्द तुम्हाला ओळखीचे वाटले?
- अवघड शब्दांचे अर्थ ओळखता येतात का पाहू बरं.
- मुलांना उद्देशून म्हणावं - प्रत्येक भावनेचं एक उदाहरण सांगता येतं का बघू या.
- एकेका भावनेचं नाव घेऊन मुलांना विचारावं असं कधी वाटतं?'

सविस्तर कृती
मुलांना सांगावं - सगळेजण गोलात बसू या. मी एक वाक्य सुरू करेन, ते तुम्ही पुरं करायचं आहे. जसं की, मला राग येतो जेव्हा....... मग मी म्हणेन "जेव्हा मला कोणीतरी ओरडतं तेव्हा". मला रडू येतं जेव्हा....... मला फार वाईट वाटतं जेव्हा मी खूप ओरडतो/ओरडते जेव्हा....... मला खूप आनंद होतो जेव्हा....... मला खूप भीती वाटते जेव्हा..... (शिक्षकांनी अशा प्रकारच्या वाक्यांची यादी आधीच बनवून ठेवावी.)

उद्या भेटू

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन : तान्या ल्यूथर अगरवाल
चित्रांकन : पार्थो सेनगुप्ता | अनुवाद : उत्कर्षा मनिष

तासाचा हेतू
चित्रांकन आणि संदर्भ यातून समज वाढवणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
मजेशीर, रंजक गोष्ट

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - कशी वाटली गोष्ट? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - या गोष्टीतले कोणकोणते प्राणी काय काय खातात?
- या गोष्टीतला मुलगा एकच वाक्य पुन्हा पुन्हा म्हणतोय – ते कोणतं?
- गोष्टीच्या शेवटी मुलानं त्याचं वाक्य बदललं का? त्यानं ते का बरं बदललं असेल?
- तुम्ही पुन:पुन्हा म्हणता किंवा रोज म्हणता अशी वाक्यं कुठली आहेत?
- मुलांनी ती वाक्यं सांगितल्यावर विचारावं तुम्ही असं कधी म्हणता?

सविस्तर कृती
मुलांना सांगावं - या गोष्टीत जशी पुन्हा पुन्हा म्हटलेल्या वाक्यावरून चित्रं काढली आहेत, तशीच जे वाक्य तुम्हीसुद्धा एरवी पुन:पुन्हा म्हणता त्या गोष्टीचं चित्र काढू या. मग त्या चित्रावर आपण तुमचं वाक्य लिहू या

चर्चा प्रश्न L4

10

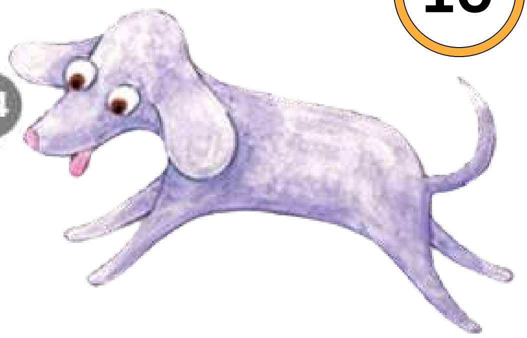

स्टोरीवीव्हर — फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

खोडकर कुत्रा

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन: कांचन बॅनर्जी
चित्रांकन : दीपा बलसावर | अनुवाद: संध्या टाकसाळे

तासाचा हेतू
गोष्ट स्वत:च्या आयुष्याशी जोडून पाहणे; आपल्या जवळच्या सर्व प्रकारच्या नात्यांकडे लक्ष देणे आणि त्यावर बोलणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
पाळीव कुत्र्याच्या भूमिकेतून कुटुंब आणि त्यातल्या सदस्यांतल्या नात्यांकडे रंजकपणे पाहणारी गोष्ट

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- ष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - गोष्टीच्या नावात कुत्र्याला 'खोडकर' असं का म्हटलं आहे? तो खोडकर आहे असं गोष्टीत कुठं कुठं वाटतं?
- खोडकर असणं म्हणजे काय ?
- तुमच्या घरात कुणी प्राणी-पक्षी पाळले आहेत का? त्या प्राण्या / पक्ष्याबरोबर नातं कसं आहे?
- ज्यांना तुम्ही सगळं सांगता असं कुणी आहे का? कोण आहे? आणि अजून काय काय एकत्र करता त्यांच्याबरोबर?

सविस्तर कृती
मुलांना सांगावं - पूर्ण दिवसात तुम्हाला सगळ्यात जास्त करायला आवडतं ते चित्र काढून दाखवा. तुम्ही मला सांगितलंत, तर मी तुम्ही जे काढलं आहे त्याबद्दल लिहून देईन.

सुमा

प्रकाशन : प्रथम बुक्स | लेखन: कांचन बॅनर्जी चित्रांकन: काव्या बग्गा | अनुवाद: संध्या टाकसाळे

तासाचा हेतू
मुलं फावल्या वेळात, एकटी असताना काय करतात यावर चर्चा करण्याची संधी

पाठाचं वैशिष्ट्य
मुलं एकटी असताना काल्पनिक खेळांतून मन कसं रमवतात, याबद्दलची सहजसुंदर गोष्ट

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - शिक्षिका झाल्यावर सुमानं काय केलं असेल?
- जर तुम्ही शिक्षक व्हायचं ठरवलं असतं, तर कसे कपडे घातले असते? काय शिकवलं असतं?
- तुम्ही एकटे असताना जेव्हा तुम्हाला कंटाळा येतो, बोअर होतं तेव्हा तुम्ही काय करता?

सविस्तर कृती
चर्चा : मुलांना विचारावं - खेळायला कुणीच नसतं, तेव्हा तुम्ही काय काय करता? एकट्याने आपण काय काय खेळू शकतो?

चर्चा प्रश्न L3

हे आहे तरी काय?

प्रकाशक : प्रथम बुक्स लेखन तान्या ल्यूचर अगरवाल
चित्र: पार्थो सेनगुप्ता अनुवाद : उत्कर्षा मनिष

तासाचा हेतू

- नादाकडं लक्ष वेधणे
- रूढ संकल्पनांचे जुने अर्थ मोडून नव्या नजरेने त्यांच्याकडे पाहायला शिकवणे

पाठाचं वैशिष्ट्य

आवाज, नाद यांचा वापर करत कुतूहल वाढवत नेणारी गोष्ट
शेवटी अनपेक्षित वळण घेऊन गाढवासारख्या प्राण्याकडं संवेदनशील नजरेनं पाहण्याचा संदेश देणारी गोष्ट

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - गोष्ट कशी बाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न

- मुलांना विचारावं - सगळेजण कुठलातरी आवाज शोधत होते हे तुम्हाला कसं कळलं?
- गाढव गाणं म्हणतं का? वेगवेगळे पक्षी प्राणी कसे आवाज काढतात?
- कविता म्हणजे काय?

सविस्तर कृती

आपल्याला 'शब्दांचं जाळ' तयार करायचं आहे. मी एक शब्द सांगणार आहे, त्यावरून आठवणारा शब्द पुढच्यानं सांगायचा, असं एकामागून एक करून सगळ्यांनी पटपट नवे शब्द सांगायचे आहेत. (उदा. पुस्तक, मांजर, पाणी, बकरी, गाडी).
आता हे सगळे शब्द चिट्ठ्यांवर लिहायचे आहेत आणि त्यातून ५-५ शब्दांचे गठ्ठे करायचे आहेत. प्रत्येक गटाने ५ शब्दांचा एक गठ्ठा घेऊन त्यानुसार चित्र काढायचं आहे.

मार्गदर्शित वाचन

पाठ टाचण

वाचनपातळी २

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

सुशीलाच्या रांगोळ्या

प्रकाशन: प्रथम बुक्स | लेखन श्रीदला स्वामी
चित्रांकन प्रिया कुरियन अनुवाद: वर्षा गजेंद्रगडकर

पाठाचं वैशिष्ट्य

- नव्या जागा, संस्कृती यांच्याबद्दल सहजसोप्या पद्धतीनं माहिती मिळवणे.
- शब्दसंग्रहात भर पडावी, यासाठी काही शब्द जाणीवपूर्वक पुन्हा पुन्हा वापरले आहेत.
- चित्रातून स्पष्ट होणारी गोष्ट

तासाचा हेतू

चित्रांवरून कथानकाबद्दल अंदाज बांधणे, नव्या संदर्भाच्या मदतीने शब्दसंग्रहात भर - राज्य (तमिळनाडू), सण (पोंगल), रांगोळीसाठी वेगवेगळी नावं,

कालावधी

२० ते २५ मिनिटं

अध्ययन साहित्य

विद्यार्थ्यांच्या संख्येनुसार आणि वाचनपातळीला अनुसरून पुस्तके आणि प्रती.

पूर्वतयारी

मुलांच्या वयोगटानुसार त्यांना शब्दार्थ समजावून द्यावेत. जसं की, तमिळनाडू 'राज्य' आहे असं न सांगता 'एक जागा आहे' असं सांगता येईल.
*हवाईदला'च्या बाबतीतसुद्धा फार खोलात जाणे टाळावे.

सविस्तर कृती

- चर्चा : तुम्ही रांगोळीच म्हणता का? तुमच्याकडे रांगोळी कधी काढतात? कशापासून बनवतात माहीत आहे का? तुमच्याकडची रांगोळी भिंतीवर काढता येते का? मग भिंतीवर काढायची असेल तर कशाने काढाल?
- सगळ्या विद्यार्थ्यांनी रांगोळी काढायची आहे किंवा रांगोळीसारखं चित्र काढायचं आहे.

तासाची रचना :

१. गोष्ट वाचण्याआधी

सर्वसाधारण प्रश्न

- या गोष्टीत अनेक नवे शब्द आणि संदर्भ आहेत, गोष्ट वाचण्याआधी शिक्षकांनी या गोष्टी मुलांना समजावून सांगायच्या आहेत.
- मुखपृष्ठावरचं चित्र पाहून काय वाटतं गोष्ट कशाबद्दल असेल? आतली चित्रं दाखवून चर्चा करा.

* पुस्तक वाचताना शेवटाकडून सुरुवात करतात.
* पुस्तक वरपासून खालपर्यंत वाचतात.
* पुस्तक डावीकडून उजवीकडे वाचतात.
* पुस्तकातली चित्रं आणि लिहिलेली गोष्ट यांचा एकमेकांशी काही संबंध नसतो.
* गोष्टीतल्या घटनांवरूनच तिचं नाव ठरतं.
* कुठल्याही पानावरून गोष्ट वाचायला सुरुवात करता येते.

- विद्यार्थ्यांना गोष्ट स्वतःच वाचायची आहे. सगळे विद्यार्थी पूर्ण गोष्ट वाचतील. जेव्हा शिक्षक गटात येतील, तेव्हा शिक्षकांना ऐकू येईल अशा आवाजात गोष्ट वाचतील.

२. गोष्ट वाचल्यानंतर

सर्वसाधारण प्रश्न

- गोष्ट कशी वाटली? का? गोष्टीत काय काय घडलं?
- काय नाही आवडलं?
- कुणाकुणाला रांगोळी काढता येते? कुणाकडून शिकलात?

गोष्टीसंबंधी प्रश्न

- जर सुशीलाला ट्रेनवर रांगोळी काढून दिली नसती, तर तिनं काय केलं असतं?
- भिंतीवर आणि पतंगावर रांगोळी काढण्यात काही फरक असेल का? काय फरक असेल?
- या गोष्टीतून कोणते नवीन शब्द आपण शिकलो?

चर्चा प्रश्न L4

मालू आणि कालू

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन विनिता कृष्णा
चित्रांकन: सुविधा मिस्त्री | अनुवाद उत्कर्षा मनीष

तासाचा हेतू
मुलांच्या माहितीत भर घालणे आणि त्याचबरोबर त्यांना वर्गीकरण शिकवणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
रोजच्या जेवणात वापरले जाणारे पदार्थ कसे-कुठं उगवतात याबद्दल माहिती देणारी गोष्ट.

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातले सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- पान ४ दाखवून विचारावे बटाटे कुठं सापडणार आहेत हे तुम्हाला कळलं होतं का?
- पान ५ दाखवून विचारावे जर आजीनं आधीच सांगून टाकलं असतं, की जमिनीखाली बघायचं आहे तर बटाटे लवकर शोधता आले असते का?
- मालूला कसं कळेल?

सविस्तर कृती
वर्गीकरण : मुलांना सांगावं चला, आता आपण तीन गट करूया. पहिल्या गटानी झाडांची, दुसऱ्यानं वेलींची, आणि तिसऱ्या गटानं जमिनीखाली वाढणार् या फळं आणि भाज्यांच् या झाडांच् या नावांचे यादी बनवायची आहे.. यांचे तीन वेगवेगळे तक्ते करून वर्गात लावूया !

15

चर्चा प्रश्न L4

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

मला खूप गोष्टी बनवता येतात

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन मिनी श्रीनिवासन
चित्रांकन: तन्धी नाबर अनुवाद: संध्या टाकसाळे

तासाचा हेतू
आपण छोटे की मोठे हा मुलांना रोज पडणारा प्रश्न गोष्टीतून सादर

पाठाचं वैशिष्ट्य
मुलांना त्यांच्या वयात काय येतं काय नाही याची चर्चा करण्याची संधी

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना सांगावं पुन्हा एकदा पुस्तक लक्ष देऊन बघा आणि त्याला काय काय करता येतं बघा.
- पान ७ वर त्यानं काय बनवलं आहे?
- तुम्हाला कुठं कुठं चित्रं काढायची नाहीत असं सांगितलं आहे? ज्यांनी कुठेपण चित्र काढलं तर चालतं, असं कुणी आहे का?
- कोणत्या कामाच्यावेळेस तू आता मोठा/मोठी झालायेस/झालीयेस असं वडीलधारी माणसं म्हणतात?

सविस्तर कृती
चर्चा: मुलांना सांगावं सगळे गोलात उभे राहूया. एकेकाने सांगायचं आहे की एखाद्यानं आपल्याला काहीतरी करू नको म्हणून सांगितलं आणि आपण तरीपण केलंच. तसं करण्यासाठी अजून काय काय करता यायला पाहिजे? यामुळं काही नुकसान होऊ शकलं असतं का? मोठी लोकं काही गोष्टी करायला नकार का देत असतील यामागचा विचार करायला शिक्षक मुलांना मदत करतील.

16

चर्चा प्रश्न L6

storyweaver फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

लाल रेनकोट

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन: किरण कस्तुरिया
चित्रांकन : सैनाब तांबावाला | अनुवाद मुकुंद टाकसाळे

तासाचा हेतू
मुलांच्या उत्सुक, उत्साहित दृष्टीकोनातून गोष्ट समजून घेणे, आईच्या दृष्टीकोनाकडे लक्ष वेधून घेणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
निसर्गातल्या घडामोडींकडे लक्ष देणे, मुलाच्या वागण्यावर चर्चा करणं

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - तुम्हाला अशी कोणती गोष्ट मिळाली आहे का जी वापरण्यासाठी किंवा त्या वस्तूशी खेळण्यासाठी तुम्हाला वाट बघायला लागली
- जेव्हा वाट बघणं खूप अवघड झालं तेव्हा काय केलं? मग कसं वाटलं?
- एखादी वस्तू मनात येईल तेव्हा वापरायला मिळण्यात जास्त मजा आहे की वाट बघून मग वापरण्यात?
- मनूच्या आईनं रोज सूर्य, आकाश, ढग यांच्याकडे बघून पाऊस येणार की नाही याचा बरोब्बर अंदाज लावला. (सूर्य आहे- स्वच्छ आकाश, छोटासा ढग, खूप उकडतंय तर आज किंवा उद्या येईल पाऊस, ढग काळे आहेत पण खूप उंचावर आहेत, काळे ढग खूप खाली आलेले दिसताहेत). तुम्हाला अशी कुठली गोष्ट अंदाजे सांगता येते का? तुमचा अंदाज बरोबर असतो का?
- जसं की, पिकांच्या बाबतीत, पाहुणं येण्याच्या बाबतीत, नदीला किती पाणी भरेल, या वर्षी थंडी किंवा गरमी किती असेल, पाऊस किती पडेल, आंबे किती येतील, पुढच्या महिन्यात किती खर्च होईल, कोण उशीरा येईल, भाजी किती महाग होईल इत्यादी.

सविस्तर कृती
मुलांना सांगावं - तुम्ही सांगितलेला मुद्दा पुस्तकातल्या गोष्टीसारखा लिहा. (शिक्षकांनी यासाठी मदत करावी जी मुलं स्वत:हून बोलली नाहीत त्यांच्याशी बोलून गोष्ट तयार करावी.)

चर्चा प्रश्न L5

स्टोरीवीव्हर फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

स्वच्छ मांजर

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन कांचन बॅनर्जी
चित्रांकन: दीपा बलसबार | अनुवाद: संध्या टाकसाळे

तासाचा हेतू
भोवतालच्या प्राण्यांच्या वागण्यातून त्यांच्या भावनांविषयी जाणून घेणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
मजेशीर माहितीतून प्राण्यांचं वागणं समजून घेणे

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - चिना कोण आहे कळलं होतं का? कसं कळलं?
- मांजर उंदीर सोडून अजून काय खाते/पिते?

सविस्तर कृती
- मुलांना विचारावं आजूबाजूच्या प्राण्यांच्या शेपटीकडे बघून काय काय सांगता येतं?
- वेगवेगळी चित्र ते काढून दाखवा.
- सगळ्यांनी आपलं चित्र एका भिंतीवर लावायचं आहे. एकमेकांची चित्रं पाहायची आहेत.
- कोणते प्राणी काय करताहेत हे ओळखा.

चर्चा प्रश्न L5

स्टोरीवीवर फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

खेळता खेळता

प्रकाशक : प्रथम बुक्स लेखन संजीव जयस्वाल 'संजय'
चित्रांकन अजित नारायण | अनुवाद: उत्कर्षा मनीष

तासाचा हेतू
खेळ आणि खेळाचे नियम याकडे लक्ष देणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
दोन प्राण्यांमधला मजेदार खेळ आणि त्यातून घडणारा किस्सा

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- पान ४ दाखवून विचारावं तुम्हाला वाटलं होतं का, की छोटू एका फटक्यात गोलूच्या पाठीवर उडी मारू शकेल?
- पान ६ दाखवून विचारावं छोटू का घाबरला होता?
- जर खरंच गोलूने छोटूच्या अंगावर उडी मारली असती, तर काय झालं असतं?
- पान ८च्या आधी तुम्ही चित्रांमध्ये दाखवलेले नारळ बघितले होते का? कुठं? कुठे दिसतायत नारळ?

सविस्तर कृती
मुलांना सांगावं - चर्चा : असे कोणकोणते खेळ आहेत किंवा खेळाचे नियम आहेत ज्यांची तुम्हाला भीती वाटते? नियमांमध्ये कोणते बदल केले तर भीती वाटणार नाही किंवा कमी भीती वाटेल? चर्चा घ्यावी.

चर्चा प्रश्न L5

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

आनंद

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन राजीव आइप
चित्रांकन : राजीव आइन| अनुवाद: फारुक काझी

तासाचा हेतू
आपल्या परिसरातली लोकं आणि त्यांची कामं याच्याविषयी समजून घेणे आणि त्याबाबतीत सजग होणे.

पाठाचं वैशिष्ट्य
रंजक, माहितीपूर्ण, वयोगटाला साजेशी गोष्ट, परिसरातील लोकं, त्यांचं काम याबद्दल भान जागृत करणारी गोष्ट

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- गोष्ट कशी वाटली? का?
- गोष्टीत काय काय घडलं?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - आनंदला कुणाला भेटायला आवडत असेल? का?
- त्याला कुणाला भेटायला आवडत नसेल? का?
- आपल्या आजूबाजूला काम करणाऱ्या कुणाकुणाची नावं तुम्हाला माहीत आहेत? त्यांच्याबद्दल तुम्हाला काय माहीत आहे?
- त्यांना काय आवडतं माहीत आहे का? उदा. नाचणे, नटणं.

सविस्तर कृती
- मुलांना सांगावं - आता आपल्या परिसरात काम करणाऱ्या लोकांबद्दल जाणून घेऊ या. त्यांचे छंद, आवडीनिवडी माहीत , फळवाले, दूधवाले इत्यादी) करून घेणं. (शाळेत स्वयंपाक करणारे, शाळेची / घरात सफाई करणारे, भाजीवाले
- गोळा झालेल्या माहितीतून तुम्हाला छोटे टिपण लिहायचे आहे. (शिक्षक मुलांना काही मुद्दे सुचवू शकतात. आवश्यकता असल्यास मिळालेली माहिती योग्य क्रमानी लिहायला मदत करावी.)

चर्चा प्रश्न L5

storyweaver फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

कलकल कावळा

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन कांचन बॅनर्जी
चित्रांकन : दीपा बलसवार अनुवाद संध्या टाकसाळे

तासाचा हेतू
आपल्या परिसरात आढळणारे पक्षी-प्राणी यांच्याविषयी जाणून घेणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
सोपा मजकूर, रोचक विषय, पक्ष्यांबद्दल माहिती

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- कविता कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - कावळे काय काय खातात?
- पान ३ दाखवून विचारावं राखण करावी लागणं म्हणजे काय?
- कावळ्याच्या घरट्यात इतकं सामान का आहे?
- कोल्हा खरंच कावळ्याचं गाणं ऐकण्यासाठी बसून राहतो का? का?

सविस्तर कृती
मुलांना सांगावं - तुम्ही सगळ्यांनी गोलात बसायचं आहे. चर्चा कुठल्या प्राण्यानी किंवा पक्ष्यानी तुमच्याकडून कधी काही हिसकावून घेतलं आहे का? काही ठरावीकच वस्तू हिसकावून घेतात की कुठलीही वस्तू घेतात? वस्तू हिसकावून घेतल्यावर ते तिचं काय करतात?

चर्चा प्रश्न L6

storyweaver फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

सुट्टी

प्रकाशक : प्रथम बुक्स | लेखन: लबलीन मिश्रा
चित्रांकन: सोमेश कुमार | अनुवाद आश्लेषा महाजन

तासाचा हेतू
कविता समजून घेणे, स्वतः कविता रचणे

पाठाचं वैशिष्ट्य
मुलांच्या आवडत्या विषयावरील मजेशीर कविता

गोष्टीनंतर लगेच विचारण्यासाठी प्रश्न
- कविता कशी वाटली? का?
- त्यातलं सगळ्यात जास्त काय आवडलं?
- गोष्टीतलं काय आवडलं नाही?

चर्चेसाठी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - या कवितेत सुट्टीच्या दिवसांतलं काय काय दाखवलं आहे?
- सुट्टीत तुम्हाला त्यातलं सगळ्यात जास्त काय करायला आवडतं?
- तुम्हाला सुट्टी शब्द ऐकल्यावर त्यातलं सगळ्यात आधी काय आठवतं?

सविस्तर कृती
कविता रचणं : मुलांना म्हणावे तुम्हाला तुमच्या सुट्टीविषयी जे सुचतं आहे, आठवतं आहे त्यावरून कविता बनवूयात. सगळे मिळून कविता पुढे पुढे वाढवत नेऊ. (मुलांच्या विचारांना कवितेच्या रुपात बदलण्यासाठी शिक्षकांनी मदत करावी.)

मार्गदर्शित वाचन

पाठ टाचण

वाचनपातळी ६

storyweaver
फाउंडेशनल लिट्रेसी प्रोग्राम

लालची उंदीरमामा

प्रकाशन: प्रथम बुक्स। लेखन डरमिंदर ओहरी
चित्रांकन हरमिंदर ओडरी। अनुवाद: प्रथम मुंबई टीम

पाठाचं वैशिष्ट्य
सोपं कथानक, रोचक पात्रं, मजेशीर गोष्ट, विरामचिन्हांचा भरपूर वापर

तासाचा हेतू
- वाचन आणि लेखन चा दोन्ही प्रक्रियांमधे विरामचिन्हांचा वापर कसा करतात, याबद्दलची समज वाढवणे
- मुलांनी विरामचिन्हांचा योग्य वापर करावा, याकरता त्यांना मदत करणे

कालावधी
२ दिवस, ३० मिनिटं

अध्ययन साहित्य
मुलांच्या संख्येनुसार पुस्तकांच्या प्रती

पूर्वतयारी
कोणती विरामचिन्हं कधी, कशी वापरतात याचा बारकाईने विचार करून ठेवावा. विरामचिन्हांची नावं शिकवण्यावर फार भर देऊ नये त्यांबद्दल फक्त एकदा सांगावं, सध्याच्या टप्प्यावर विरामचिन्हें लक्षात राहण्यासाठी इतर काही चुक्त्या सांगाव्यात, जसं की उद्गारचिन्ह म्हणजे दांडी आणि त्याच्याखाली एक ठिपका, पूर्णविराम म्हणजे एक ठिपका. (या तासाचा हेतू विरामचिन्हांची नावं शिकवण्याचा नाही, तर त्यांचा वापर करण्याची मुलांना सवय लावावा हा आहे.)

सविस्तर कृती
- योग्य जागी विरामचिन्ह वापरा. मुलांचे दोन गट करावे. एका गटातली मुलं एक वाक्य सांगतील, गरज वाटल्यास शिक्षकांनी असं वाक्य ठरवण्यासाठी मदत करावी.
- शिक्षकांनी किंवा गटातल्या कुणीतरी ते वाक्य फळ्यावर लिहायचं आहे.
- दुसऱ्या गटातला एकजण येऊन योग्य जागी विरामचिन्हं लिहिल.
- प्रत्येक गटाला तीन संधी मिळतील.
- शिक्षकांनी गुण नोंदवून ठेवावे.

तासाची रचना :

१. गोष्ट वाचण्याआधी

सर्वसाधारण प्रश्न
- मुलांना विचारावं - पहिल्या पानावर काय काय दिसतं आहे?
- मुखपृष्ठावरील गोष्टीचं नाव बोट फिरवून वाचून दाखववं.
- मुलांना विचारावं - तुम्ही कधी उंदीर बघितला आहे का? तो कुठे असतो, काय करतो?
- पुस्तकातली चित्रं दाखवून गोष्टीत काय चालू आहे, याचा मुलांना अंदाज लावायला सांगावं.
- 'बनपाव'चा अर्थ सगळ्यांना माहिती आहे का? विद्यार्थ्यांना गटात बसवावं विद्यार्थ्यांनी गोष्ड स्वत:च वाचायची आहे. सगळे विद्यार्थी पूर्ण गोष्ट वाचतील. शिक्षक जेव्हा गटात येतील, तेव्हा शिक्षकांना ऐकू येईल अशा आवाजात विद्यार्थ्यांनी गोष्ट वाचावी.

पाठासंबंधी प्रश्न
- मुलांना विचारावं - इतर प्राणीही आपल्यासारखेच त्यांच्या आवडीचे पदार्थ जास्त खात असतील का? तुम्हाला काय वाटते? मग काय होत असेल?
- मुलांना विचारावं - या गोष्टीत पान २वर उंदीर बोलतोय असं दाखवलं आहे. हे आपल्याला कसं कळलं? या चिन्हांकडे लक्ष वेधून घ्यावं.
- मुलांना सांगावं - जेव्हा अशी चिन्हं वापरलेली असतात, तेव्हा वाचताना आपण आवाजात जास्त चढ-उतार करतो. कुणीतरी वाक्य बोलत आहे आणि ते तसंच्या तसं सांगायचं आहे, असा या चिन्हाचा अर्थ आहे.
- मुलांना विचारावं - या गोष्टीत अशीच अजून काही चिन्हं आहेत - ती शोधून, त्यांच्याखाली खूण करून पान नंबर सांगा पाहू. एक चिन्ह सारखं सारखं येत आहे. ते कोणतं बरे? त्याचा काय अर्थ असेल हे सांगता येईल का? (पूर्णविराम दाखवून त्याकडे लक्ष वेधून घ्यावं.) जेव्हा एखादं म्हणणं सांगून पूर्ण होतं, वाक्य संपतं तेव्हा शेवटी असा ठिपका देतात. • मुलांना उद्देशून म्हणावं - अजून काही चिन्हें समजून घेऊ या आणि त्यांच्यात काच फरक आहे तेही बघू या. वाचताना चिन्ह आलं तर कसे वाचायचं हेही पाहू या. पान ५ वर पान ९ वर / प्रत्येक पानावर हे वाचून दाखवत असताना त्यातला समजावून सांगावा, त्यांचा वापर कसा केला जातो यावर थोडी चर्चा करावी, चर्चेदरम्यान काही युक्त्या, इतर उदाहरणं जरूर सांगावीत.

२. गोष्ट वाचल्यानंतर

सर्वसाधारण प्रश्न
- मुलांना विचारावं - गोष्ट कशी वाटली? का?
- तुम्ही कधी एखादा जाडजूड उंदीर पाहिला आहे का?

Read Along Level 1 Videos

PRATHAM BOOKS
का बरं का ?
Author: Richa Bhaskar
Illustrator: Shailja Jain Chougule
Translator: Sandhya Taksale

PRATHAM BOOKS
मजेदार किडे
Author: Sheena Deviah
Illustrator: Sheena Deviah
Translator: Asmita Chitale

PRATHAM BOOKS
गप्पूला येईना नाचता
Author: Menaka Raman
Illustrator: Krishna Chandran
Translator: Ashlesha Mahajan

PRATHAM BOOKS
गोल आणि सरळ
Author: Radha HS
Illustrator: Ruchi Shah

टिप टिप टप टप

सूर्य आणि चंद्र
Illustrators: Greystroke, Niloufer Wadia, Partho Sengupta,
Priyanka Kumar, Tapas Guha

PRATHAM BOOKS
मला खूप गोष्टी बनवता येतात!
Author: Mini Shrinivasan
Illustrator: Tanvee Nabar
Translator: Sandhya Taksale

PRATHAM BOOKS
उद्या भेटू
Author: Tanya Luther Agarwal
Illustrator: Partho Sengupta
Translator: Utkarsha Manish

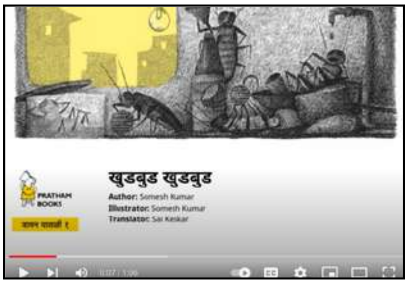
PRATHAM BOOKS
खुडबुड खुडबुड
Author: Somesh Kumar
Illustrator: Somesh Kumar
Translator: Sai Kerkar

PRATHAM BOOKS
सिंहाची अंबारी
Author: Amar Goswami
Illustrator: Partho Sengupta

PRATHAM BOOKS
मालू आणि कालू
Author: Vinita Krishna
Illustrator: Suvidha Mistry
Translator: Utkarsha Manish

PRATHAM BOOKS
मला खूप काही करायचं आहे!
Original Publisher: Book Dash
Author: Sam Wilson
Illustrator: Mary Anne Hampton

PRATHAM BOOKS
खेळता-खेळता
Author: Sanjiv Jaiswal 'Sanjay'
Illustrator: Ajit Narayan
Translator: Utkarsha Manish

PRATHAM BOOKS
नाकातला खजिना
Author: Lovleen Misra
Illustrator: Priya Kuriyan
Translator: Jui Kulkarni

PRATHAM BOOKS
खाऊ राक्षस
Author: Meenu Thomas
Illustrator: Aindri C
Translator: Jui Kulkarni

सिंहाची अंबारी
Author: Amar Goswami
Illustrator: Partha Sengupta
Translator: Utkarsha Manish

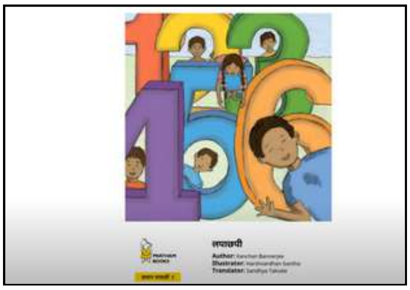

Sweet and Sour (Tell me now series)
/ गोड आणि आंबट ('सांग ना लवकर' मालिका)

अमीनाचं नेमकं चाललंय काय?
Author: Roopa Banerjee
Illustrator: Preetam Dhar
Translator: Bhagyashree Kenge

थू बाई थू
Author: Lovleen Misra
Illustrator: Renuka Rajiv
Translator: Jui Kulkarni

खोडकर कुत्रा

माझे मित्र
www.booksthatspeak.com

पहिली ओळख प्राण्यांशी
Author: Siddhi Vartak
Illustrator: Siddhi Vartak
Translator: Asmita Chitale

गोड आणि आंबट ('सांग ना लवकर' मालिका)

कोण कसे बोलते

उद्या भेटू

मला काय वाटतं

Read Along Level 2

PRATHAM BOOKS
अवखळ डुकरू
Author: Rohit Kulkarni
Illustrator: Priya Kuriyan
Translator: Jui Kulkarni

PRATHAM BOOKS
घरात शिरला उंदीर
Author: Sowmya Rajendran
Illustrator: Tanaya Vyas
Translator: Mukund Taksale

PRATHAM BOOKS
The Water Seed/पाण्याचं बी
www.booksthatspea

गुल्लीचा खजिना
Author: Anupama Ajinkya Apte
Illustrator: Anupama Ajinkya Apte
Translator: Shruti Panse

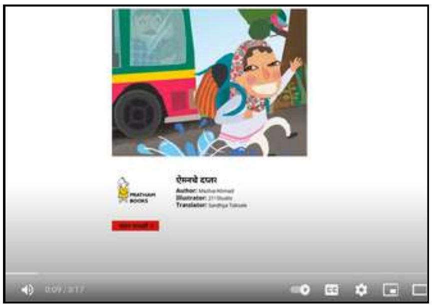

PRATHAM BOOKS
क्रिकेट प्रार्थना
Author: Lovleen Misra
Illustrator: Anupama Ajinkya Apte
Translator: Shobha Bhagwat

PRATHAM BOOKS
मला खूप गोष्टी बनवता येतात!

PRATHAM BOOKS
चकट फू कुल्फी

PRATHAM BOOKS
वार्षिक केशकर्तन दिन

PRATHAM BOOKS
काकूचं बाळ
www.booksthatspe

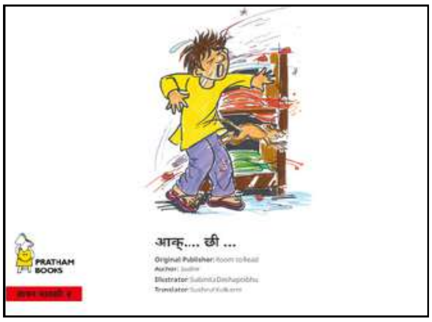

PRATHAM BOOKS
आक्.... छी ...

Read Along Level 3

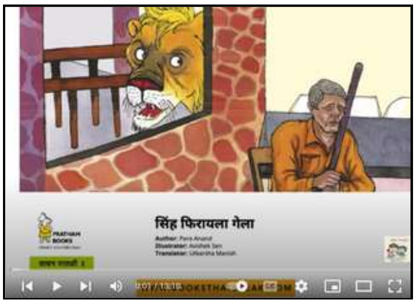

Audio Books

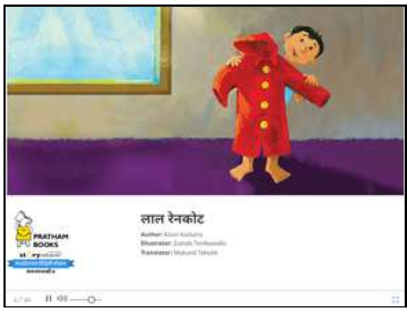

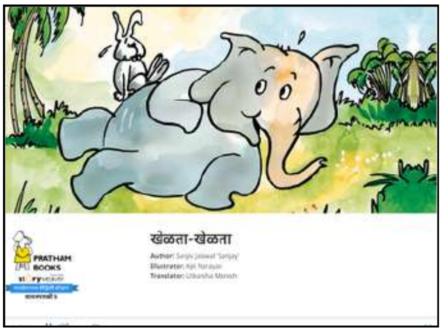
खेळता-खेळता
PRATHAM BOOKS

आनंद
PRATHAM BOOKS

कलकल कावळा
PRATHAM BOOKS

ती बघा अम्मा!
PRATHAM BOOKS

किती मी मोठी... किती मी छोटी!
PRATHAM BOOKS

कुत्र्याची अंडी
PRATHAM BOOKS

डुवीला हवी छत्री
PRATHAM BOOKS

फरिदा करते पार्टीची तयारी
PRATHAM BOOKS

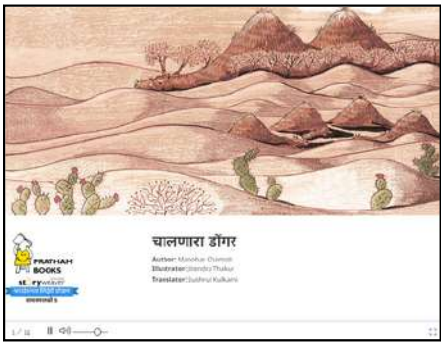
चालणारा डोंगर
PRATHAM BOOKS

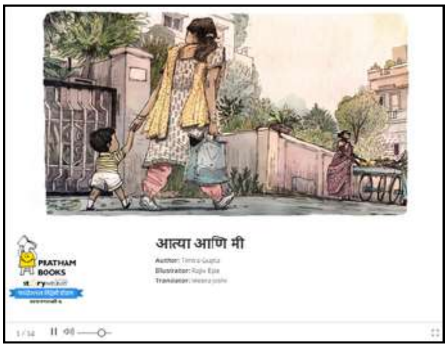
आत्या आणि मी
PRATHAM BOOKS

अस्वल गेलं मासे पकडायला
PRATHAM BOOKS

ताईचा रंगीत खजिना

भभो म्हैस
PRATHAM BOOKS

आजीची अजब यंत्रं

कर्राकराऽऽ कर्राकराऽऽ कर्राकराऽऽ
PRATHAM BOOKS

PRATHAM BOOKS
सुट्टी

PRATHAM BOOKS
राजाचे दु:ख

PRATHAM BOOKS
लालची उंदीरमामा

PRATHAM BOOKS
बुडबुड्यांचं रहस्य

Marathi

M1 अक्षर जोड्या

प्रत्येक अक्षराचे दोन कार्ड तयार करा. दोन रांगेत उलटे करून ठेवा. आळीपाळीने मुले कार्डांना उघडतील. त्यांना बघून परत तसेच ठेवतील.अशा प्रकारे सर्व कार्ड सरळ करून बघणार.उदा.एका मुलाने 'ख' आणि 'ट' चे कार्ड सरळ केले तर त्याला अगोदर ते कार्ड कुठे ठेवले आहे हे माहिती करावी लागेल. जे मुल सर्वात जास्त जोडी काढेल ते जिंकेल.

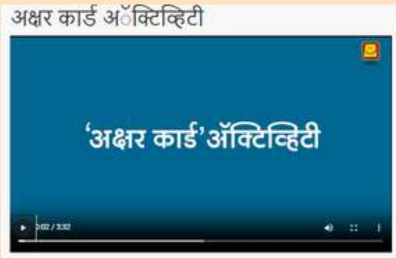

M2 अक्षर उडी

जमिनीवर चौकोन आखून त्यात डबे तयार करा आणि अक्षर लिहा. तुम्ही सांगितलेल्या अक्षरांवर मुलांना उडी मारायला सांगा.जसे 'ल' वर उडी मार. आळीपाळीने मुलांना अक्षरावर उडी मारायला सांगा.

M3 अक्षर जोडा आणि शब्द बनवा

आपण मुलांना शब्दांची यादी आणि काही अक्षरे द्यायचे आहे. मुलांनी अक्षर जोडून यादी मध्ये दिलेले शब्द बनवायचे आहे.

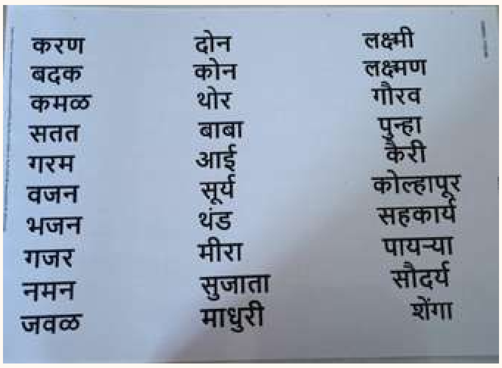

करण	दोन	लक्ष्मी
बदक	कोन	लक्ष्मण
कमळ	थोर	गौरव
सतत	बाबा	पुन्हा
गरम	आई	केरी
वजन	सूर्य	कोल्हापूर
भजन	थंड	सहकार्य
गजर	मीरा	पायऱ्या
नमन	सुजाता	सौदर्य
जवळ	माधुरी	शेंगा

Video

M4 खुल जा सिम सिम

काही कार्ड तयार करा. प्रत्येक कार्डवर एक अक्षर लिहा. ते सर्व कार्ड एका टोपलीत ठेवा. दोन गट तयार करा प्रत्येक गटाला चार -चार कार्ड घ्यायला सांगा. त्यांनी जे कार्ड घेतले आहे,त्यावरून शब्द तयार करायचे आहे. जो गट जास्तीत-जास्त शब्द तयार करेल तो गट जिंकेल. खेळत राहा,शब्द तयार करत राहा.

Video

Marathi

PADHO JALNA

M5 वारा वाहतो वारा वाहतो

सर्व मुले गोलामध्ये उभे राहतील. प्रत्येक मुलाला एक एक अक्षर कार्ड द्यावे, आपले कार्ड इतर मुलांना दाखवू नये.गोलाच्या मध्ये एक मुलगा येऊन बोलेल, "वारा वाहतो","वारा वाहतो". मुले म्हणतील, "कुठे वाहतो कुठे वाहतो ?"गोलातील मुलगा बोलेल,"ट" वर वाहतो. ज्या मुलांजवळ"ट" अक्षर असेल त्यांनी गोलमध्ये येऊन "ट" अक्षरापासून तयार होणारे शब्द सांगावे. अशा प्रकारे वेगवेगळ्या अक्षरावर वारा वाहतो. हा खेळ खेळतील.

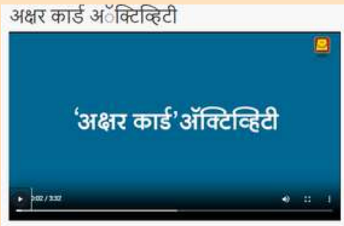

M6 शब्द अंताक्षरी

तुम्हाला माहित आहे का अंताक्षरी कशाला म्हणतात? अंताक्षरी म्हणजे शेवटचे अक्षर. सर्व मुले गोलमध्ये बसतील. एक मुलगा आपल्या आवडीचा शब्द बोलेल, जसे 'सफरचंद'आता दुसरा मुलगा या शब्दाच्या शेवटच्या अक्षरावरून म्हणजे 'द' अक्षरावरून नवीन शब्द बोलेल.जसे दवाखाना. अशाप्रकारे हा खेळ पुढे खेळल्या जाईल. चला तर मग दोन गट तयार करा आणि खेळा.

M7 मजेदार यादी

मुलांना यादी बनवायला मजा येते.चला तर मग उशीर कशाला करता? चला सुरु करूया ! मुलांचे लहान लहान गट तयार करा. लक्षात ठेवा प्रत्येक गटात कमीत-कमी एका मुलाला लिहिता आले पाहिजे.प्रत्येक गटाला वेग वेगळे विषय द्या.जसे-जनावरांचे नाव,बहिण-भावाचे नाव,लाकडी वस्तूंची नावे,आवडीचे जेवण इत्यादी.सर्वप्रथम ही नावे मुले सांगतील.त्यानंतर प्रत्येक गट आपली यादी तयार करतील.तयार केलेल्या सर्व याद्या तुम्ही भिंतीवर लावू शकता.आपले विचार आणि आपली यादी पाहून सर्वजण चकित आणि खुश पण होणार.

Video

M8 मिळते जुळते शब्द

कोणताही एक शब्द फळ्यावर लिहा त्याला मिळते-जुळते शब्द हळू-हळू बोला जसे-काळू,बाळू,पाळू इत्यादी.मग मुलांना असेच मिळते-जुळते शब्द सांगायला सांगा.दररोज वेग-वेगळ्या स्वरचिन्हा सोबत हा खेळ खेळा. मिळते-जुळते अर्थ पूर्ण असतील किंवा नसतील. या खेळाला तुम्ही फळ्यावर किंवा जमिनीवर लिहू शकता.

Video

M9 माझे शब्द शोध

सर्व मुलांनी आपल्या पुस्तकाचे कोणतेही पान उघडावे.एक मुलगा आपल्या आवडीचे अक्षर सांगेल,जसे त्याने 'ब' अक्षर सांगितले.तर सर्व मुलांनी आपल्या पुस्तकातील निवडलेल्या पानावर किती 'ब' आहे ते शोधून मोजून सांगायचे. ज्या मुलाने सर्वात जास्त शब्द शोधले तो मुलगा जिंकेल.आता दुसऱ्या मुलाला त्याच्या आवडीचे अक्षर सांगायला सांगा आणि बाकीच्या मुलांनी नवीन पान उघडून शब्द शोधावे.काही वेळाने, या खेळामध्ये आपण शब्द पण शोधू शकतो.

M10 चौदाखडीचा खेळ

चौदाखडीच्या तीनओळी फळ्यावर लिहा. पाहूया या पासून किती शब्द तयार होतात.

क	का	कि	की	कु	कू	के	कॅ	कै	को	कॉ	कौ	कं	कः
ह	हा	हि	ही	हु	हू	हे	हॅ	है	हो	हॉ	हौ	हं	हः
स	सा	सि	सी	सु	सू	से	सॅ	सै	सो	सॉ	सौ	सं	सः

पाहूया यापासून किती शब्द तयार होतात.

कसे	हंस	सही	कसा	कुठे	सहा
किसी	कुहू	हक	ससा	काकू	कस
सहसा	सिंह	काका	हसा	काही	कुही
काहू	हे	हूक	हाक	[illegible]	कुहू

M11 शब्दकोडे

काही बॉक्स मध्ये अक्षर दिलेले आहे . त्याखाली वेगवेगळे प्राणी , पक्षी किवा गावांचे नाव दिलेले आहे . तर मुलांना ते नाव बॉक्समध्ये त्या नावाचे अक्षर शोधायच आहे . त्या शब्दाला गोल करायच आहे.

Video

M12 टोपलीचा खेळ

शब्दांच्या काही चिठ्या तयार करा.तयार केलेल्या चिठ्या टोपलीमध्ये टाका.एका मुलाने येऊन एक चिठ्ठी उचलावी.चिठ्ठीवर जो शब्द लिहिलेला आहे तो वाचावा व त्यावरून एक वाक्य तयार करायला सांगावे. या प्रकारे हा खेळ पुढे चालत राहील.

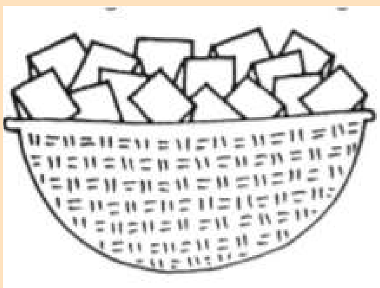

Video

Marathi

M13 चित्र क्रमाने लावून गोष्ट सांगणे

वेग वेगवेगळ्या चित्र कार्ड दिले जाईल तर मुलांना गोष्टीचा विचार करून चित्र क्रमाने लावायला सांगा.

M14 चित्र वाचन

सगळे विद्यार्थी गोलाकार बसतील आणि एक एक विद्यार्थी त्या चित्राचे वर्णन करतील

Video

M15 एका पासून अनेक

मुलांना कोणतेही एक अक्षर द्या.त्यांना सांगा या अक्षरापासून जेवढे शब्द येतील तेवढे सांगा,जसे-एका मुलाला 'क' हे अक्षर मिळाले तर तो बोलेल, क'_पासून कान,काका,कविता,कारंजा. प्रत्येक वेळेस मुलांना वेगळे अक्षर द्या.

Video

M16 वाक्याचा डोंगर

एका सोप्या वाक्यापासून सुरुवात करा. हा मुलगा आहे. पुढचा मुलगा या वाक्याला थोडे मोठे आणि व्यवस्थित बनवेल व बोलेल,"हा मुलगा चांगला आह." त्यानंतरचा मुलगा शब्द जोडत जाईल.जसे-"हा चांगला मुलगा आहे आणि हसत आहे." हा खेळ तोपर्यंत खेळा जो पर्यंत वाक्य वाढत जाऊ शकते. काही वेळाने तुमच्या लक्षात येईल की हे वाक्य एका मर्यादेनंतर आणखी लांब करता येऊ शकत नाही. तेंव्हा परत एका नवीन वाक्या पासून सुरुवात करा.

Video

Marathi

M17 वाक्य क्रमाने लावून गोष्ट सांगणे

मुलांना एक पूर्ण गोष्टीचे वेगवेगळे वाक्य दिले जातील. परंतु ते वाक्य क्रमाने लावलेले नाही. गोष्ट आठवुन वाक्य क्रमाने लावुन गोष्ट पुर्ण करा.

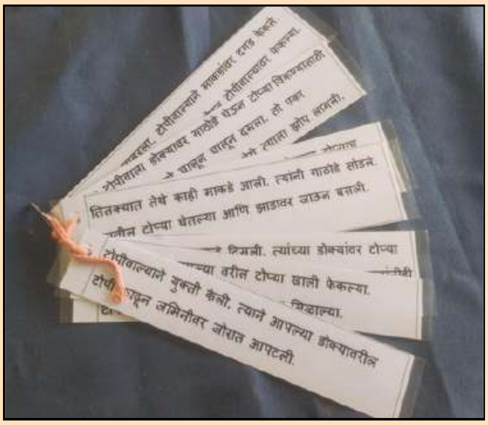

Video

M18 कहाणी वाचून दाखवणे

शिक्षकाला एक कहाणी निवडून घ्यायची आणि ती मुलांना मोठ्या आवाजात आणि योग्य हावभाव करून वाचून दाखवणे आणि मुलांना प्रश्न विचारणे.

M19 पुढे बोला

चला,सर्व मिळून एक गमतीशीर गोष्ट तयार करू.प्रत्येक वाक्य हे पहिल्या वाक्याला मिळत-जुळत असायला पाहिजे.आता गोष्टीला पुढे बोला. पहिले बोलून आणि लिहून आणि गोष्ट बनवा. लिहित असतांना काही मुलांनी गोष्टीसाठी शीर्षक आणि चित्राचा विचार करू शकता. जेव्हा गोष्ट तयार करायचा अभ्यास झाला की लिहिण्याच्या आधी गोष्टीच्या शीर्षकावर चर्चा आवश्यक आहे.

Video

M20 मराठी नाटक

शिक्षकांनी मुलांचे त्यांचे वाचन पातळीनुसार तीन-तीन मुलांचे गट करावे. मगत्यानुसार त्यांना गोष्टीचे पुस्तक दयावे. दोन ते तीन दिवस मुल त्या पुस्तकातील गोष्ट वाचतील आणि ती गोष्ट नाटक स्वरुपात चौथ्या दिवशी सर्व मुलांन समोर प्रस्तुत करतील. यामध्ये शिक्षकांने मुलांना वेळोवेळी मदत करावे.

Marathi

M21 Audio Book (Level3) खीर कोणी खाल्ली?

मीराचे बाबा बेदाणे आणायला बाजारात गेलेत. तेवढ्यात त्यांनी घरी बनवलेली सगळी खीर गायब झाली आहे. ही खीर नक्की कोणी बरं खाल्ली असेल?

Video

M22 Samuhik Vaachan (Level 2/3) चिडकू-मिडकू

शिक्षकाला एक कहाणी निवडून घ्यायची आणि ती मुलांना मोठ्या आवाजात आणि योग्य हावभाव करून वाचून दाखवणे आणि मुलांना प्रश्न विचारणे.

Video

M23 Audio Book (Level 1,2)

Video

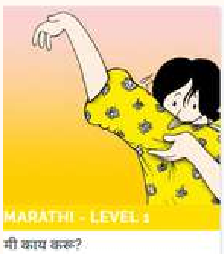

Video

Video

Video

M24 Audio Book (Level 2,3)

Video

Video

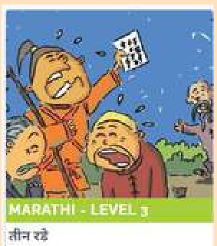

Video